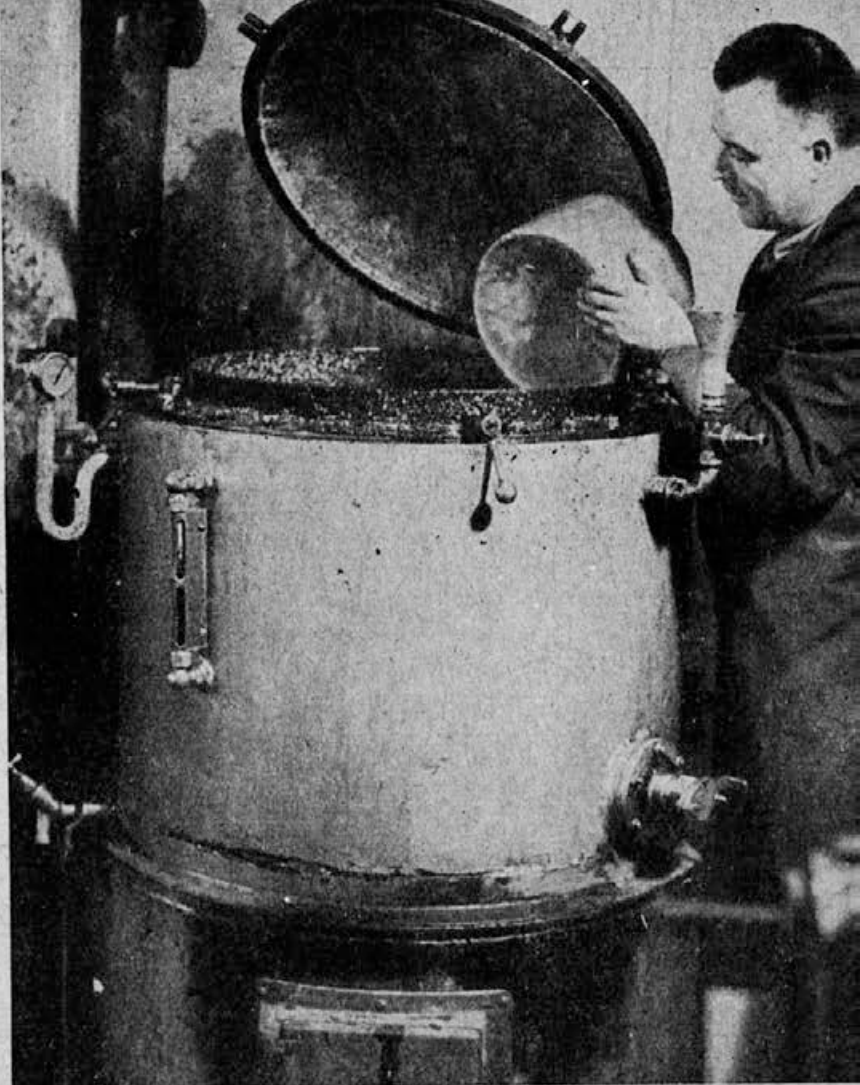

1958
LETO

GLASILO
ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ

SLOVENIJE

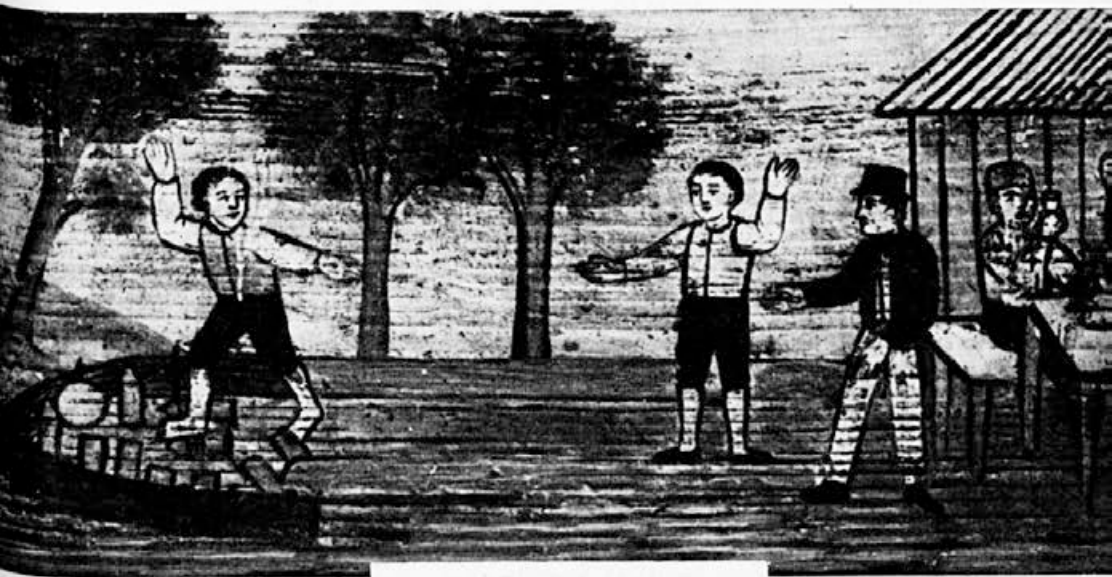
številka 5-6

slovenski čebelar

VSEBINA

Jože Brezan: Čebelarjeve sladkosti	97
Lojze Babnik: Vrednost matic in še kaj	100
Jože Resnik: Kako pridelam več voska	103
Janez Gosposvetski: Moji uspehi z ameriškim panjem	104
Leopold Krese: Pri badenskih čebelarjih	106
Dr. L. Kocjan: Koliko vrst kužnih bolezní, ki povzročajo gnitje zalege, imamo pravzaprav pri nas	109
Branimir Ažejevec: Glosa o panjih	112
J. K.: O čebeljih glasovih	115
Franc Kastelic: S čebelami po Liki, Dalmaciji, Hercegovini in Bosni	115
Ob 80-letnici Avgusta Bukovca	118
Slavko Raič, 75-letnik	120
Avgust Bukovec: O naši nekdanji trgovini s čebelami (Konec)	121
Rado Ličan: Preprečevanje rojenja	125
Rožnodolski: Prevaževalčeva smola	129
OPAZOVALNICE:	
Poročilo za marec in april	132
OSMRTNICE:	
Alojz Maslo, Martin Mastnak, Jože Klemenčič	134
MALI KRUHEK:	
Zahrbtnost nose mavosti. Izletavanje čebel. Pomen besede uljnjak in čebelnjak. Katere panje pitamo dražilno? Čebelarjeva obleka. Lopute. Ali poznajo tudi čebele sočutje? Iz najdljive čebele izvidnice. Ni pravila brez izjeme. Zakaj se mora matica večkrat sprasiti? Kosmatinca pod Kumom mikajo čebele	135
NAŠA ORGANIZACIJA:	
Poročilo o VII. rednem občnem zboru ZCDS	138
Dopisi: Čebelarška družina Šalovec. Občni zbor čebelarške družine v Zg. Polskavi. Iz Cirkovcev. Čebelarška družina Kozje. Plemenilna postaja Reka-Pustov mlin. AZ-panji niso krivi, če ni medu	142
SLIKA NA OVITKU:	
Razkuževanje voska v avtoklavu	

List izhaja v začetku vsakega drugega mesca. Izdaja ga »Zveza čebelarških društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska ga Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja pa uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za člane 400 din, za nečlane in inozemstvo 500 din. Posamezna dvojna številka stane 90 din. Stevilka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 60-KB-1-Z-1077

ČEBELARJEVE SLADKOSTI

JOZE BREZAN

Posebno lansko leto smo imeli večkrat priliko slišati, kako dobro se godi čebelarjem. Medu imajo na pretek in ga lahko po mili volji jedo. Prodajajo ga kar na debelo in zato njihova denarnica ni nikdar prazna. V resnici pa taka letina, kot je bila lanska, čebelarju samo povrne stroške za več let nazaj. Saj je že kar pravilo, da točimo med nekako na deset let enkrat in le preveč resničen je pregovor, da »muha ne da kruha«. Prav gotovo čebelarjenje ni samo sladkost, temveč mnogokrat velika muka, posebno če čebele prevažáš. Res pripravijo čebele čebelarju tudi mnogo užitka, ko jih opazuje ob lepih dnevih pred čebelnjakom, ob času rojenja, ob pričakovanju spraitve matice itd. Veseli se bodočih uspehov ter računa, premleva in planira, kam bo šel s svojimi ljubljenkami, da bo združil prijetno s koristnim. Lepo je imeti manjše število panjev na svojem vrtičku, vendar je to zgolj idealna stran čebelarskega izživljanja, ki največkrat ne da nobene koristi in je več ali manj samo v okras vrtu in v ponos čebelarju.

Drugačna je stvar z večjim številom čebeljih družin, ki jih moraš zaradi nezadostne paše prepeljavati tudi zelo daleč. Takrat je čebelarske idile konec. Nastopijo fizične težave s prenašanjem panjev, z nakladanjem in prepeljavanjem panjev v nočeh brez spanja, z raz-

kladanjem na pasišču in podobno. Težave so že pri iskanju prevoznega sredstva, kar je večkrat združeno z velikimi sitnostmi.

Kako sladek je med za čebelarja, bo lahko vsak spoznal iz naslednjega opisa čebelarskega prevoza na hojevo pašo.

Zaradi lažjega premagovanja raznih težav pri prevažanju čebel, smo se nekateri manjši čebelarji združili v kolektiv, ki je štel sedem članov s 70 AŽ-panji. Vsak član kolektiva je imel svoje dolžnosti ter je prevzel del skupnih težav na svoje rame. Tako so se zmanjšale skrbi posameznika, zlasti kar se tiče priprav za prevoz. Ko pa smo se dogovorili glede prevoza, smo skupno zagrabili za delo. Nakladanje zahteva precejšnjo mero telesne vzdržljivosti in moči, posebno še, če je treba panje prenašati navzdol ali navzgor po bregu.

Naš kolektiv je imel lani čebele na akacijevi paši v Brdih. Upali smo na dober uspeh. Akacija je bogato cvetela, poleg tega pa so se rezprostirali vse naokrog cvetoči travniki. Na pogled je bila to bogato pogrnjena miza za naše ljubljenske. Toda naše upanje je splavalo po vodi. Na akaciji niso čebele dobile skoro ničesar, ker po vremenski katastrofi v maju zaradi hladnih dni ni več medila, v kolikor ni sploh pozebla. Traviška paša je prinesla le malo, tako da so se čebele sicer lepo razvile, niso pa mogle nabrati še za čebelarja.

Kljub temu čebelar ne obupa in ne vrže puške v koruzo, temveč premišljuje in ugiba, kje ga čaka »sladka« sreča. Kostanj je sicer nekaj obetal, vsaj v Brdih, a ga nismo čakali, ker smo zvedeli, da se pojavlja mana na smreki in hoji. Vseh čebelarjev se je polastila selitvena mrzlica. Ustna in časopisna poročila so jim oznanjala deveto deželo skoraj povsod, kjer je smrekov in hojev gozd. Našemu kolektivu se je ponudila možnost, da prepeljemo čebele na prikolici avtomobila, ki bo vozil lokomobilo nekam v Prekmurje. Zagrabili smo za to priliko, saj bi se nam prevozni stroški zelo zmanjšali, ker bi plačali samo šoferja. Naložili smo čebele na veliko prikolico, ostalo prtljago pa k lokomobili. Preden smo odpeljali, je začelo grmeti in treskati ter po malem deževati. Z velikim strahom sem se z ostalimi tovariši tiskal ob lokomobili. Ob bliskanju so švigale po njenih izpostavljenih delih iskre in bi verjetno treščilo vanjo, če ne bi bila na gumijastih kolesih. Pred treskanjem imam velik strah, ker me je strela že enkrat vrgla; zato si lahko vsakdo misli, kake občutke sem imel na tej vožnji. Takoj, ko smo se ustavili, sem se preselil na prikolico med panje in sem se tam raje izpostavljal dežju in vetru, ki je k sreči med dolgo vožnjo polagoma ponehal. Kakšna je taka noč na odprtem avtomobilu, ve samo tisti, ki je to poskusil.

Pot nas je vodila na Hrušico. Po dokaj strmi cesti je avto težko vlekel toliko težo. Ko je sopihal po večji in daljši strmini, je stroj obstal in ni mogel speljati na vrh klanca kljub raznim poskusom šoferja. Ni preostalo drugega, kot da smo se vsi izvlekli iz svojih lukenj in z lastno silo ob polaganju kamnov pod kolesa potiskali avto na vrh, nakar smo zopet nadaljevali pot deloma navzgor, deloma navzdol. Na določeno mesto smo prišli že ob dobri dnevni svetlobi. S skupnimi močmi smo nato začeli razkladati. Kljub temu, da je ~~to~~ delo hitro od rok, nas je šofer priganjal, ker je imel pred seboj še dolgo pot. Potolažili smo ga šele s plačilom za storjeno uslugo. Ker nismo mogli dela opraviti do konca, sta morala ostati pri čebelah dva tovariša, da sta uredila zasilno streho in napajalnike, drugi pa smo nadaljevali pot proti Ljubljani. Stiskali smo se na prednjem delu avtomobila med železjem lokomobile, pokriti z debelo ponjavo, da nas ne bi videlo budno oko postave, ker je tak osebni prevoz prepovedan. Med potjo pa se je neki v zrak štrleči del lokomobile zaradi tresenja omajal in padel tik moje glave navzdol. Samo nekaj centimetrov je manjkalo, pa bi mi tisti del temeljito zrahljal glavo. Vsi izmučeni, sestradani in umazani smo prišli v Ljubljano, kjer smo se očistili in umili ter odšli na svoja delovna mesta.

Take in podobne težave spremljajo skoro vsakega čebelarja — prevaževalca. Na vse to ne pomisli razen čebelarja nihče, temveč vsakdo na podlagi ugodnih poročil v časopisju takoj preračuna, koliko bo imel čebelar dohodkov od pridelka medu. Časopisje je n. pr. pisalo, da je bilo v nekem kraju 2 kg dnevnega donosa na panj in že so računali: »Imaš 10 panjev, ki dajo dnevno 20 kg medu, v enem mesecu torej 600 kg.« Ker pa je lanska letina trajala približno tri mesce, so naivneži 600 kg pomnožili s tri in s ceno medu na drobno po 360 din ter dobili tako »edino pravilen« sklep, da je čebelar z 10 AŽ-panji lani zaslužil 648.000 dinarjev. Čebelarjenje se torej »splača« bolj kot vse drugo, saj postaneš v nekaj letih milijonar. Zato se po dobrih čebelarskih letinah vedno poveča število tistih čebelarjev, ki bi radi v kratkem času in poceni obogateli. Vsi ti pa v naslednjih letih prav tako hitro prenehajo čebelariti, saj je treba, kakor smo že dejali, čakati 10 let ali še več, da pravemu čebelarju zopet zasije srečna zvezda. Kdor hlepi pri čebelah za dobičkom, naj raje kupuje med v trgovini, ker bo tam cenejši in slajši. Za čebelarja pa je rojen tisti, ki pozna ljubezen do narave in zna premagovati velike težave, s katerimi je povezano čebelarjenje. Slajši kot med je za čebelarja sožitje s čebelami, ki mu morajo biti vzor, ne pa sredstvo za obogatitev.

VREDNOST MATIC IN ŠE KAJ

LOJZE BABNIK

Kdo je maticam določil ceno, ne vem, vem le to, da je doma njih cena 600 din, v inozemstvu pa po obračunu približno 1000 din. Toda, katera matica je vredna 600 in katera 1000 din? Odgovor je kratek: vsaka dobra matica je vredna 1000 din. Vsaka seveda ni dobra. Njena kakovost je odvisna prvič od tega, iz kakšnega matiçarja je bila vzrejena, drugič, v kakšnih razmerah se je izlegla in sprašila in tretjič, kateri sivi fant jo je osrečil. Na te stvari mora paziti vsak pošten vzrejevalec. Tisti, ki misli le na »jurje« in ne na kakovost matic, bo doma med čebelarji kmalu ocenjen z redom »slabo«, v inozemstvu pa nam bo odklenkalo, če bomo izvažali slabo blago.

Znano je, da so nekako od srede maja do srede julija sprašene matice najboljše, da so v avgustu sprašene slabe, septembra pa zanič. Ta ugotovitev je bila meni pri vzreji vedno pred očmi in tudi drugim ne bo škodovalo, če jim bo.

Prizadevajmo si, da dobimo iz vsake vzreje čim več matic in da so te čim boljše in čim lepše. To pa bomo dosegli le tedaj, če bomo izbrali za matiçarja družino z ustaljenimi dobrimi lastnostmi. Zato moramo tako družino več let opazovati. Pa ne samo od matiçarja, tudi od močnega rednika je odvisen uspeh. Večkrat se vse skupaj ponesreči in dobimo iz ene vzreje komaj dve ali tri matice. Delo ponovimo po vseh predpisih, a se nam lahko znova skazi. Začnemo tretjič in na posled se nam morda le posreči vzgojiti 10—15 matic. Vzrejevalec je dostikrat pri vsej vestnosti in pri vsem delu, rekel bi, v naprej opeharjen. Kaj je temu krivo, se da le približno ugotoviti. Meseč maj je rad še hladen in že zaradi tega je zgodnja vzreja vedno manj uspešna, kot so kasnejše. Toda to je treba preboleti ter z vzrejo nadaljevati. Seveda je lahko pri tem precej škode. Pokrmili smo lepo količino medu in sladkorja in, če se je izleglo veliko matic, je bilo treba dati v vsak plemenilnik zajemalko čebel. Mesca maja družine še niso na višku in, kjer vzamemo čebele, nastane škoda. Če se tedaj, ko se mlade matice praše, po naključju nenadoma pooblači, nastanejo nove izgube. Primerilo se mi je lani, da sta se v 25 plemenilnikih sprašili le dve matice, v drugem primeru pa so se v 25 plemenilnikih sprašile vse. Najuspešnejša je vzreja do srede julija. Takrat marsikateri čebelar vzreja po svoje ne glede na kakovost matiçarja. Če vzrejevalec matic ne odda

za izvoz, mu ostanejo in kam potem z njimi? Najbolje bi bilo, da bi jih shranil v hladilnik. Ker pa to ne gre, jih je treba preseliti v tri ali štirisatarje in pitati dostikrat do jeseni. Navadno se tedaj le pojavijo kupci.

Škoda, ki jo utrpi vzrejevalec pri svojih družinah, porabljena hrana, ki je za vzrejo potrebna, in tveganost tega posla presega ceno 600 din. Tu seveda ni vračunanega nič koliko dragocenega časa.

Sem naslednjega mnenja: Če se čebelarjem v Egiptu in drugod izplača matice uvažati, ne pa vzrejati, bi tudi naši čebelarji že lahko prišli do tega, da bi se oskrbeli z dobrimi maticami po zmerni ceni. Tako bi verjetno odpadlo mnogo javkanja na račun slabih letin. Čebelarji bi imeli mlade matice, polne panje čebel in najbrž tudi nekaj medu.

Naj omenim še drugo delo, ki je v zvezi z vzrejo. Narediti na primer za 100 matic 50 kg sladkornega testa, ni nobena šala. To je res obupno delo. Če je testo slabo pripravljeno, bo tudi vzreja slaba. Poleg tega ne smemo računati za 100 sprašenih matic samo 50 kg sladkorja v prahu po 160 din, ker ga je treba zaradi izgub na prahi precej več. Treba pa je krmiti ne samo rednika, temveč tudi druge družine, ker brez močnih družin vzreja ni mogoča.

V 7.—8. številki Slovenskega čebelarja piše Avgust Brezavšček v članku »Skrbimo za rezervne matice«, da je triletna matica dostikrat boljše od mlade. To drži mogoče pri 5 %. In za 5 % dobrih matic ne bomo gledali 95 % slabih! Zato proč s starimi maticami, ker s takimi čebelarstvo ni rentabilno.

Nadalje beremo, da večjemu čebelarju moderna vzreja matic ni všeč. Vzreja matic iz rojevih matičnikov bo še bolj pospešila rojivost naše sivke, ki je že tako in tako prevelika. Leta 1955 je bilo poslanih 5 naših matic v Avstralijo. Tja so prispele 4 žive. Obvestili so nas čez dva mesca, da so od teh vzredili dva tisoč matic. Čebelarji, ki so jih prevzeli v oskrbo, so se o njih zelo laskavo izjavili. Če bi bile družine, ki so jih z njimi napravili, rojive, bi jih gotovo ne pohvalili. In to bi bilo slabo priporočilo za nas.

Prej omenjeni pisec se ogreva za vzrejo matic v tri in štirisatarjih. Od enega ali več plemenjakov, ki smo jih zaradi tega oslabili, ne moremo v tisti sezoni pričakovati nikakega donosa. Niti zase ne bodo nabrali medu, kaj šele za čebelarja. Najmanj smemo vzrejati iz rojivih družin.

Vprašam vas, ali se izplačajo rezervne matice? Nikakor ne! Družinice, v katerih jih moramo prezimiti, stanejo spomladi, če jo sploh vidijo, najmanj 3000 din ali še več. Kdor želi imeti za akacijevo pašo čebele, vredne imena čebel, mora prezimovati plemenjake in ne prasilčke. Z nakupom ali pametno vzrejo bi stala matica na primer 1000 din, in to brez tveganja. Ne trdim, da se Brezavščkov način vzreje rezervnih matic ne obnese, trdim le, da ni za čebelarje ekonomičen.

Čebelarim s 60 AŽ-panji. Rezervnih matic ne prezimujem, ker se ne splača. Če čez zimo katera umre, združim osirotelo družino s soslednim panjem. Konec aprila naredim čimprej iz združene družine roj. V najkrajšem času imam v plemenjaku zopet novo matico in običajno še nekaj rezervnih. Enega ali dva taka plemenjaka se že da ojačiti iz drugih panjev, kar je še vedno ceneje, kot jih pozimi rediti. Vsem plemenjakom menjavam matice vsako drugo leto, če se katera slabo vede, tudi prej. Redka je triletna matica v mojem čebelnjaku. Če katero tako obdržim, pa mora biti res kaj posebnega.

Za matice je največja zadrega spomladi. Tamle mesca marca ali aprila te pride kak čebelarski revež prav gotovo vprašat, če imaš kakšno v rezervi. Le kdo jo bo prezimil za 1000 din? Taka matica stane spomladi toliko, da se je, kot sem rekel, ne splača prezimiti niti za lastne potrebe. Rezervne pridejo v poštev le med letom.

Če se že navdušujem za novodobno vzrejo matic, pa nočem trditi, da so vse umetno vzrejene dobre, tako kot vse rojeve niso. Po zakonu o dedovanju je pri večjem številu matic vedno določen odstotek slabih. Ta pojav opazamo pri vseh živih bitjih in tudi naše čebele niso pri tem nikaka izjema.

Vzrejevalec matic mora v lastnem interesu paziti na dobro pokolenje in vzrejati najboljše, kar se le da. Kupec, ki si želi nabaviti matico, si jo lahko izbere, če pride sam ponjo. Vzrejevalec mu jo lahko pokaže kot branjevka rdeče češnje. Vseeno mu je, katero si izbere, saj so vse naprodaj in je zaradi tega izbira mogoča. Protekcije tu ni, izbire pa je po navadi dovolj.

Brez novodobne vzreje matic je napredek v čebelarstvu nemogoč. Kakšne pašne razmere imamo, nam je dobro znano. Da se izognemo vsakoletnim izgubam, si moramo v prvi vrsti pomagati z mladimi maticami, kajti le od teh lahko pričakujemo močne družine. To pa je pogoj za skromen donos pri slabši paši.

KAKO PRIDELAM VEČ VOSKA

JOZE RESNIK

V začetku svojega čebelarjenja se nisem posebno brigal za pridobivanje voska, poglobljal sem se bolj v življenje čebel in se utrjeval proti pikom. Začel sem z enim rojem in počasi napredoval. Do osmih družin me nikdo na svetu ne bi mogel prepričati, da se da hitreje napredovati z narejenci. V prvih petih letih sem bil trdno uverjen, da bi kakršno koli večje poseganje v življenje družin povzročilo njih takojšnji propad. Če mi je kak čebelar rekel, da mu je kaka družina prelegla, mu tega nisem verjel; mislil sem, da se dela važnega. Sam sebi se danes smejem, če se spomnim na tiste čase.

Neki čebelar mi je zatrjeval, da se v AŽ-panjih ne da pridobivati vosek, da pretopljeni sat nikoli ne povrne vložene satnice in da se del voska nekako zgubi. Jaz sem to dolgo verjel.

Kljub napačnemu mišljenju sem se povzpел do štirinajstih družin. Ta naraščajoči obrat me je prisilil, da sem vzel v roke svinčnik in papir. Račun na papirju je izganjal iz lahkoverne butice zastarele nazore. Romantika naravnih rojev je na mah odpadla, v glavi pa se je zasedrila metoda narejencev. Naraščajoči obrat me je vsako leto bolj silil, da sem začel misliti, kako bi pridelal več voska.

Sezona za pridobivanje voska je zelo kratka; v letu lahko izkoristimo za to samo štiri mesece. V tem kratkem času naj bi čebele naredile čudeže. Končno jih tudi naredijo, a le tedaj, če je v naravi paša. Človek pa jim mora pri tem pomagati, mora jim dati možnost, da grade; same ga k temu navajajo. Nekoč sem mislil, da sem ne vem kaj tvegati. Postavil sem svoje čebele v kostanjevo pašo. Ker mi je zmanjkalo satja, sem štirim panjem v sredini medišča nastavil samo po tri izdelane sate, levo in desno pa še po tri prazne satnike, ki jih nisem niti zažičil. Vzel sem le reveže s seboj, čeprav nisem prav nič računal, da bi mi kaj prinesli. Za vsak primer sem jih toplo odel. Tisto leto je bila na kostanju zelo dobra paša. In glej čudo! Ti štirje panji so mi nanegli prav toliko medu kot ostali, vsak pa mi je izdelal od tri do štiri cele sate. Res je bilo precej trotovine, a ta mi je prišla prav tako v prid, ker sem jo izrezal in pretopil v vosek.

Vsako pomlad izrežem v plodišču vso trotovino in pridobim tako voska približno za eno satnico. Vsako leto dodam vsaki družini po tri satnice, da jih izdelajo, kar mi omogoča redno obnovo satja.

Sedaj naj še razložim, kako vosek topim oziroma kuham. Ne bom začel od kraja. Bila bi predolga povest in bi se mi še smejali, če bi

vam povedal, kako smo bili poškopljani jaz, žena, stene in pod, ko smo prvokrat kuhali voščine. Lesene klešče, ki sem jih prvotno uporabljal pri tem opravilu, so že dolgo med staro šaro. Kasneje so se načini pri stiskanju voska često menjali. V kuhinjo sem postavil 50-litrsko stiskalnico z nateznim vijakom. Namesto vrečevine sem uporabljal precej časa slamo, pa tudi od te sem se poslovil. Stiskalnica je ostala še ista, opustil sem slamo, pa sem se zopet povrnil k vrečevini. Do predlanskim sem stisnil iz posameznega sata povprečno 13,4 dkg voska, lansko leto sem se pa povzpел povprečno na 17 dkg. Prišel sem do zaključka, da ni važno niti namakanje niti sortiranje satov po njih kakovosti. Najvažnejše je to, da v stiskalnici ne stiskaš več kot 7 do 8 dobro prekuhanih satov v kakih 30 litrih vode; kapnica je seveda boljša kot trda voda. Iztisnjene tropine morajo biti brez vsakega bleska, kar se da doseči samo tako, da stiskaš le majhne količine hkrati. Stiskalnico je treba stisniti do skrajnosti, zato sem na njej podaljšal ročico. Če je v vreči preveč satja, ne vzdrži pritiska. Nujno je, da se nekje predre in je potem vsako nadaljnje stiskanje brez pomena. Saj tudi v oljarnah stiskajo le manjše količine hkrati. Res je tako delo zamudnejše, a zato si je treba izbrati tak dan, ki ni za drugo delo. Več kot 80 satov se ne da predelati v enem dnevu.

Kar hudo mi je pri srcu, če pomislim, da sem prejšnja leta pri vsakem satu zavrzel s tropinami 3,6 dkg čistega voska.

MOJI USPEHI Z AMERIŠKIM PANJEM

JANEZ GOSPOSVETSKI

Po nekaj letih čebelarjenja v AŽ-panjih sem spoznal, da je predstavljanje zelo tvegano. Mrzle, pozne in deževne pomladi, ki jim sledi navadno nagel razvoj medovitih rastlin, so jo že večkrat pošteno zagodle prestavljenim družinam. Zato je razumljivo, da sem se odločil za nastavljanje. Kot pristaš nastavljanja sem razmišljal, če ni morda ameriški panj primernejši kot AŽ-panj, ker je pač prirejen za nastavke. Tudi poročila v ameriških čebelarskih revijah o bajnih donosih so bila zame zelo mikavna. Želja po boljšem je zmagala.

Pred desetimi leti sem si nabavil iz Amerike Rootovo knjigo »The ABC and XYZ of Bee Culture« in Dadantovo »The Hive and the Honey Bee«, ter nekaj ameriških čebelarskih listov. Po temeljiti proučitvi teh knjig sem sklenil, da bom začel čebelariti v ameriških panjih.

Odločil sem se za Rootov sistem panja. Okvire za panje sem dobil iz Rootove tovarne v Ameriki. Bili so zares mojstrsko izdelani, sicer

pa zelo komplicirani. Ročna izdelava je zamudna in skoraj nemogoča. Panj sem po vseh pravilih izdelal sam. To je bilo oboževalcev med čebelarji, ko so si ga ogledali. Tudi pri njih je prišla do izraza naša stara bolezen, da tuje radi precenjujemo.

V novi panj sem vsadil »poštenega« prveca. No, satnice je kar lepo izdelal ter se hitro razvil. Toda tistega čudovitega donosa, o katerem so govorile ameriške knjige, ni in ni hotelo biti. Še več! Kadar je bilo v AŽ-panjih vsaj malo medu, so bili »amerikanci« suhi. In če sem moral jeseni kak panj krmiti, sem moral gotovo »amerikanca«. Bil pa sem v novi panj tako zaljubljen, da sem bil dolgo časa gluha za vse opazke drugih čebelarjev. Panj je imel spomladi navadno krajno satje plesnivo, čeravno sem mu izrezal več dušnikov. V razvoju je vedno malce zaostajal za drugimi. Kaj je bilo temu vzrok? Našel sem ga po naključju. Dve leti sem imel tehtnico za tehtanje opazovalnega panja kar v čebelnjaku. Vsak večer sem potegnil AŽ-panj iz skladovnice ter ga položil na tehtnico. Po stehtanju sem ga takoj dal nazaj na prejšnje mesto med ostale panje. V hladnih dnevih sem občutil, da je iz sklada potegnjeni panj neverjetno *t o p e l o b s t r a n e h*. Ko sem otipaval na prostem stoječi ameriški panj, pa sem ugotovil, da so stranice zelo hladne. Razumljivo je, da se AŽ-panji, ki se tiščijo drug drugega, med sabo grejejo, kar je važno za nagel spomladanski razvoj. Prosto stoječi panj nima te možnosti; zato je razvoj v njem počasnejši. Toda vse to me ni izučilo. Dolgo časa sem bil prepričan, da bo ob zares dobri letini »amerikanec« le pokazal svoje vrline. In res jih je pokazal. Iz ameriškega panja sem iztočil 12,5 kg manj medu, kakor je znašal povprečni donos v AŽ-panjih ob tisti odlični letini. K temu se je pridružila še nerodnost okvirov. Ker imajo ti zgornjo letvico podaljšano, da lahko v panju vise, me je to pri točenju zelo oviralo.

Istočasno kakor jaz je ameriški panj preizkusilo še več čebelarjev pri nas. Med drugimi je začel v njem čebelariti tov. Janko Pust v Trbovljah. »Amerikanca« je celo peljal na pašo v Liko. Navsezadnje pa je čebelarjenje v njem opustil ali bolje povedano: propadel mu je. Ko sem ga nekoč spomladi videl, je bil močno napaden od griže.

Ne bo odveč, če povem, kako se je izrazil o ameriškem panju pokojni John Ferlin iz Lamonta, Illinois. Takole mi je pisal: »Zdavnaj bi že nehal čebelariti, če bi moral čebelariti v panjih ameriškega sistema. Ne veste, kako mučno je jemati okvire iz teh panjev. Moral bi imeti 'kramp' v roki, potem bi morda že še nekako šlo. Neverjetno je, kako trdno prilepilo čebele 'ušesca' okvirov k panju s smolo in voskom, da jih je potem prava muka ven jemati.«

Ferlin je ameriški panj preuredil tako, da so satniki stali na prečnih železnih palicah, kakor stoje v AŽ-panju. Pri okvirih je požagal tiste nerodne podaljške (ušesca) ter uporabil kvačice kot razstojišča. Njegov panj bi lahko imenovali amerikanizirani AŽ-panj. S temi panji je bil Ferlin zelo zadovoljen, saj je imel z njimi odlične uspehe.

Da je res mučno, jemati okvire iz panjev ameriškega sistema, sem se sam prepričal. Tudi čebel se pri tem dosti stre, kar gotovo ni dobro. Dež in sonce zelo kvarno vplivata na prosto stoječe panje; zato se dosti prej izrabijo kot pa AŽ-panji. Jaz kljub temu še čebelarim v ameriskem panju. Kako dolgo še bom, pa ne vem.

PRI BADENSKIH ČEBELARJIH

LEOPOLD KRESE

Pokrajina Baden v Nemčiji, posebno še Schwarzwald, sta daleč naokrog po vsej Nemčiji znana kot glavna producenta gozdnega medu, kot mu pravijo tamkajšnji prebivalci. Po naše je to hojev med. Semkaj prihajajo čebelarji od blizu in daleč, da bi jim čebele nabrale polne lonce sladkega bogastva. Če postojiš pred kakim čebelnjakom in se radovedno ozreš po naslovu njegovega gospodarja, lahko bereš, da je ta in ta iz Hamburga, drugi iz Münchna itd.

Bil sem v gosteh pri čebelarju in nekakem upravitelju pasišč, gospodu Schmidtu v Gernsbachu. Pasišča so razdeljena na posamezne sektorje, katerih zmogljivost je natančno določena. Čebelar prevaževalec se mora prijaviti pri upravitelju z vsemi potrebnimi listinami, med katerimi ne sme manjkati veterinarsko potrdilo o zdravstvenem stanju čebel in društveno dovoljenje za prevoz na pašo. Če ima vse to v redu, upravitelj dodeli stojišče. Stojišča so stalna. Dostopna so po gozdnih cestah s katerimkoli prometnim sredstvom. Večina prevaževalcev ima lastna prevozna sredstva, v glavnem »unimoge« s prikolicami. Panje imajo med sezono nekateri stalno postavljenje na prikolicah, kar jim omogoča hitrejše prevažanje z enega pasišča na drugo. Z upraviteljem sva se vozila z avtomobilom po gozdu od čebelnjaka do čebelnjaka. V živi debati mi je gostitelj razlagal in kazal posamezne zanimivosti in načine čebelarjenja. Opazil sem panje več različnih sistemov, toda prevladovali so panji tvrdke König.

Medena žetev je dosegla svoj višek. Vse se je vrtelo, staro in mlado okoli čebel, na ustih pa so imeli povečini iste besede, kot jih imamo mi ob takem času: »Slaba letina!« Ni bilo takega, ki bi mi

rekel: »Letos je res odlična letina.« Govorili so samo o zlatih starih časih. Res škoda, da se ura čebelarjem ne vrti nazaj. Mnogi so zaskrbljeno tarnali, kljub temu pa so na skrivaj prosili sosede za posodo za med. Vsakdo, ki ima čebele na pasišču, mora namreč plačati tamkajšnji čebelarski družini stojnino. Ta pa se ravna po donosu. Budnemu upraviteljevemu očesu pa kljub godrnjanju in tarnanju čebelarji niso mogli prikriti dobre paše. Ko je upravitelj po iztočenih stotih medu določil stojnino, smo se morali vsi od srca smejati.

Gospod Schmidt mi je razlagal svoja dognanja o lahnidih, ušem podobnih živalcah, ki srkajo sladek sok iz hojevih vejic in izločajo mano. Trdil pa je, da je medenje hoje zelo odvisno od nastopa os. Po njegovem mišljenju je to nekakšen barometer za izločanje mane, o čemer sem se tudi sam prepričal. V dokaz, da medenje hoje ni odvisno zgolj od lepega, vročega vremena, naj navedem, da je v času mojega trimesečnega bivanja v Badnu bilo samo enkrat štiri dni zaporedoma lepo vreme (26° C), sicer pa sta prevladovala dež in hladen veter, a je kljub temu hoja izdatno medila. Os ni bilo videti, ušic pa je po hojevih vejicah kar mrgolelo. Čebele so izletavale od jutra do mraka.

Ko so se pojavile ose, je hoja v dveh dneh nehala mediti. Ko smo si jih natančneje ogledali, smo opazili v njihovih ustih lahnide, kar nam je potrdilo mišljenje gospoda Schmidta, da ose z uničevanjem lahnidov lahko popolnoma zavro hojevo pašo.

V glavnem so pašne razmere v Badnu nekako take kot pri nas. Mrzlim pomladim sledi počasno izboljšanje vremena, kar onemogoča nagel spomladanski razvoj družin in medenje rastlin. Glavna bera je na hoji, seveda če prime; cvetličnega medu skoraj ne poznajo in ga tudi ne cenijo tako kot gozdnega.

Skoraj stalna je bera na malinah. Kmetje, pa tudi vrtničkarji jih sadijo zelo veliko, cele njive. Kmet ima dohodek od sadu, čebelar od cvetja. Tamkajšnje čebelarsko društvo ima tudi svojo čebelarsko šolo ter šolski čebelnjak s plemenilno postajo, ki vzreja matice čiste pasme Carnica. Carnico poznajo tu po propagandi avstrijskih vzrejevalcev v nemški strokovni literaturi. Vsepovsod je polno oglasov o plemeniti Carnici iz Rožne doline. Videl sem nekoliko primerkov takih matic, ki naj bi imele vse mogoče vrline, toda že sam pristop k čebelnjakom dá misliti o teh vrlinah. Bil sem opravljen kot član ekspedicije na severni tečaj, toda kljub temu so čebele pikale kot za stavo. Ne vem, ali so vsepovsod tako srdite.

Po mojih ugotovitvah so te čebele nekaka mešanica med Carnico in Nigro. Videl sem tudi italijanske čebele, ki jim pa sam gospodar

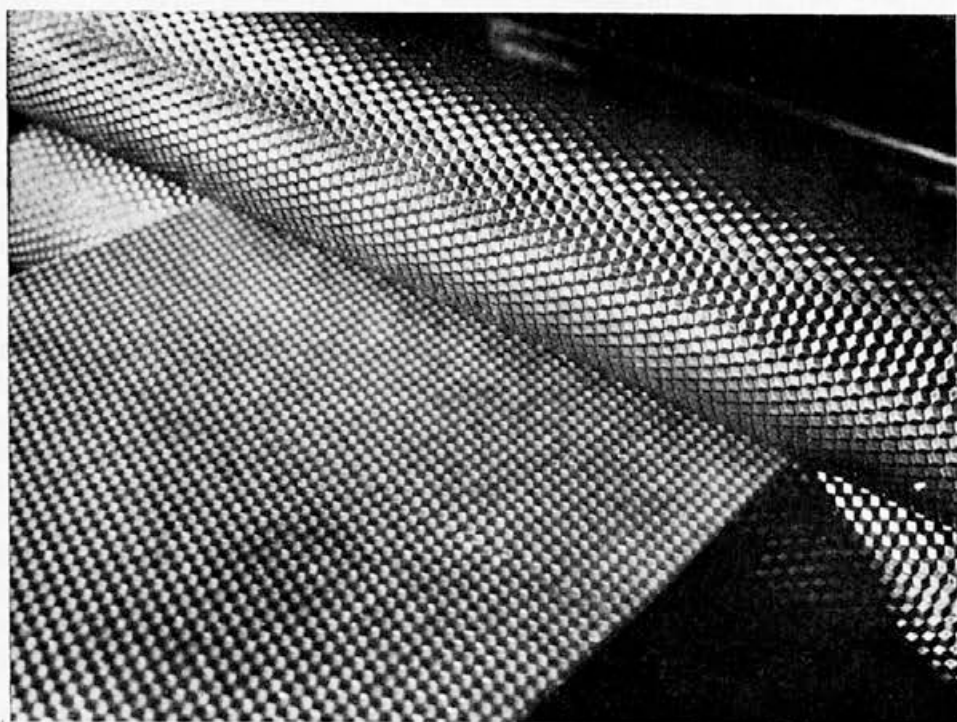

ni vedel izvora. Matice so bile majhne, celo tiste, ki jih je označil kot »visoko zmožne«. Bi se pa že mi bolje postavili z našimi kranjicami, ki so sicer tamkaj zelo cenjene, a malo znane. Pripravljeni so storiti vse potrebno, da bi dobili res prave kranjice.

Omenil bi še nabavo sladkorja za jesensko dodajanje. Vsak čebelar dobi čist jedilni sladkor po številu panjev (7 kg na panj, op. ur.) okoli 20 % ceneje, kot stane v trgovini. Kilogram sladkorja velja 1,28 DM, a 1 kg medu 5—6 DM.

Priliko sem imel tudi videti, kako vzrejajo matice, za kar se moram zahvaliti velikemu gostoljubju čebelarjev, s katerimi sem imel stike, posebno še gospodu Königu, ki mi je omogočil bivanje med njimi.

Ne smemo prezreti nemškega napredka v čebelarstvu in njihovih mnogoletnih izkušenj. Zato bi bilo zaželeno, da se vzpostvijo tesnejše vezi med nemškimi in našimi čebelarji. Tako bi bilo omogočeno izmenjavanje izkušenj in naprednih idej v čebelarstvu.

Izdelovanje satnic z valjarji

KOLIKO VRST KUŽNIH BOLEZNI, KI POVZROČAJO GNITJE ZALEGE, IMAMO PRAVZAPRAV PRI NAS

DR. L. KOCJAN

Pod gornjim naslovom je priobčil A. B. v »Slovenskem čebelarju« sestavek in ga zaključil takole: »*Mislím, da je skrajni čas, da napravimo konec zmedi v nomenklaturi čebeljih bolezní.*«

Vsi čebelarji, ki se zanimajo za zatiranje kužnih bolezní čebel, so pritrdili, da je pisec A. B. opozoril na zadevo, ki jo moramo čimprej rešiti. Na vprašanje pa ni odgovoril, temveč je obravnaval le »pohlevno gnílobo«, odklonil ta izraz ter poročal o načinu zdravljenja gnílobe čebelje zalege. Zato naj sledi njegovim izvajanjem še tole pojasnilo:

Pri nas poznamo kugo čebelje zalege, gnílobo čebelje zalege in vrečasto zalego. Med nekužne bolezní spada prehlajena zalega. Kužnih bolezní zalege, poapnelosti in okamenelosti pri nas še nismo ugotovili.

Tudi priznani vzrejevalec matic A. Alber v Italiji, ki je čebelaril pred leti v naših krajih, v članku »Carnica und Faulbrut« (Kranjska čebela in gníloba zalege), v glasilu bavarskih čebelarjev vprašuje, če imamo pri nas gnílobo. Alber omenja iz članka v Slovenskem čebelarju »Sodelovanje čebelarjev z našimi živinozdravniki« nekaj stavkov, navaja pojave kuge čebelje zalege v ljutomerskem in murskosoboskem okraju v času njegovega čebelarjenja v teh krajih in ga zanima, če se pri nas pojavlja tudi gníloba. Mnenja je, da je nesmisel govoriti o blagi gnílobi in da ni ta izraz nikjer v rabi izven nemško govoreče Evrope.

Iz Slovenskega čebelarja je razvidno, da so pri nas razni čebelarski pisci za isto bolezen čebelje zalege uporabljali izraze: blaga gníloba, pohlevna gníloba, evropska gníloba, kislá gníloba, smrdljiva gníloba in v najnovejšem času lahka gníloba. Naštel sem samo 6 izrazov, ki so bili v rabi v naši čebelarski literaturi. Slovenci moramo pač hitro prevzeti, karkoli beremo ali slišimo drugod, ne glede na to, ali je to umestno na novo uvajati ali ne!

Res je skrajni čas, da napravimo konec tej zmedi v izrazoslovju raznih čebeljih bolezní in začnemo uporabljati izraze, ki ustrezajo bistvu bolezní. Tako je v humani in v veterinarski medicini po svetu. Če bomo v pisani in govorjeni besedi dosledno uporabljali samo en izraz, bodo čebelarji takoj vedeli o kakšni bolezní je govor, in ne bodo

ene bolezni zamenjavali z drugo. Da ne bi v bodoče ponavljali napak, ki smo jih delali v preteklosti, preglejmo za več let nazaj, kako so se ti izrazi v našem čebelarstvu pojavljali.

Leta 1921 uporablja prof. J. Verbič v Slovenskem čebelarju pod uredništvom M. H. ime gniloba za kugo čebelje zalege. Leta 1925 novi urednik A. B. za kugo čebelje zalege uvaja ime ameriška gniloba, toda že leta 1928 objavlja urednik A. B. članke J. Okorna, čebelarskega učitelja, ki rabi dosledno izraz kuga čebelje zalege. Ta izraz smo uporabljali tudi na Veterinarskem bakteriološkem zavodu v Ljubljani. Leta 1958 pa čitamo v Slovenskem čebelarju članek pod naslovom »Huda gniloba ni pohlevna gniloba«. Že sam naslov tega članka je neobičajen. Pisec v njem dokazuje, da kuga čebelje zalege ni gniloba čebelje zalege in da sta to dve različni kužni bolezni čebelje zalege. Skovanko pohlevna gniloba je uvedel Dzierzon in so jo za njim hitro prevzeli nekateri naši čebelarski pisci. V Sarajevu je v založbi Seljačka knjiga izšla brošura, v kateri beremo: »Slovenci imenujejo kugo čebelje zalege — nevarna gniloba čebelje zalege.« Nisem mogel ugotoviti, kje je bil ta izraz prvokrat zapisan, spominjam pa se, da so ga nekaj časa uporabljali nekateri naši čebelarji. Makedonski izraz »čuma kaj pčelite« za kugo čebelje zalege je že mnogo let v rabi. V nemščini je zelo pogosten izraz »Brutpest«, kar pomeni v slovenskem prevodu — kuga čebelje zalege. Skandinavski narodi že več desetletij stalno uporabljajo izraz »Bienenpest«, torej čebelja kuga.

Uradni naziv v jugoslovanski zakonodaji, v raznih odredbah in odločbah je že mnogo let stalen in isti: kuga čebelje zalege. Kuga čebelje zalege je pri nas ustaljen izraz in ga ne bo mogoče več spremeniti. Ta izraz je že leta 1950 rabil prof. dr. Plasaj na veterinarski fakulteti v Zagrebu in za njim prof. dr. Kern, dr. Koren, Štefančič in drugi veterinarji ter nekateri čebelarski pisci.

V poglavju »Pregled slovenskega čebelarskega slovstva«, ki ga je napisal uredniški odbor v najnovejši knjigi »Sodobno čebelarstvo«, beremo o oceni knjižice prof. J. Verbiča, da motijo v njej nekateri samovoljno vpeljani in neposrečeni novi čebelarski izrazi. V isti knjigi »Sodobno čebelarstvo« so v poglavju »Čebelje bolezni« uvedeni samovoljno za bolezen kuge čebelje zalege izraz huda gniloba in za gnilobo čebelje zalege nov izraz lahka gniloba. S tem je nastala še večja zmeda. Tekst mi je bil predložen v pregled, ko je bila snov že postavljena. Kljub temu, da sem se izrazoma močno protivil, je izšlo v tisku vse tako, kakor je odločil uredniški odbor. Izraz kuga čebelje zalege je bil izpuščen, za gnilobo čebelje zalege pa je bil uveden nov izraz.

Za sedaj je obveljalo to, kar je za pravilno spoznal uredniški odbor in ne tisti, ki je to snov napisal. Zdi se mi, da je tudi v preteklosti pogosto tako ali podobno nastala zmeda v nomenklaturi kužnih bolezni, ki povzročajo gnitje čebelje zalege .

Vse kaže, da se za enotno izrazoslovje čebeljih bolezni v našem jeziku še nekaj časa ne bomo mogli sporazumeti kljub pozivu A. B., da naj napravimo konec zmedi v nomenklaturi čebeljih bolezni.

Še nekaj pojasnil o gnilobi čebelje zalege. O povzročiteljih te bolezni je bilo med strokovnjaki na čebelarškem kongresu v Londonu precej debate. Predlagali so, naj bi v raznih državah še naprej raziskovali to bolezen in se medsebojno obveščali o najnovejših izsledkih. Prof. Verbič prišteva k pohlevni gnilobi kislino in smrdljivo gnilobo, vrečasto zalego pa opisuje pod naslovom »Gnilobi podobne bolezni«. Torej je že prof. Verbič rabil tu in tam izraz gniloba, poleg izraza pohlevna gniloba, ki so ga kasneje čebelarški pisci spremenili v popustljivo gnilobo, blago gnilobo, kislino gnilobo, ali pa prevzeli ime evropska gniloba. Izraz gniloba je že ustaljen in zakaj ne bi te bolezni čebelje zalege imenovali gnilobo čebelje zalege.

Gniloba čebelje zalege poteka v raznih krajih različno. Njen potek je odvisen po mnenju nekaterih strokovnjakov od vremenskih razmer, od vrste, števila in virulence povzročiteljev. O vlogi streptococusa apis, bacila alvei, bacila orpheus, bacila lanceolatus, bacila pluton, ki se uveljavljajo pri gnilobi čebelje zalege, si strokovnjaki še vedno niso edini. Medtem ko imenujejo nekateri gnilobo čebelje zalege bolezen, pri kateri najdejo streptococcus apis, menijo drugi, da to ni nujno in pripisujejo umiranje nepokrite čebelje zalege drugim povzročiteljem. V krajih s hladnejšim podnebjem se pojavlja v nevarnejši obliki, a vse tako kaže, da nastopa pri nas v milejši obliki.

Važno pa je, da bo pri nas sleherni preglednik čebel razlikoval gnilobo čebelje zalege od kuge čebelje zalege in vedel, da se lahko pojavljata obe bolezni hkrati v isti čebelji družini, kot lahko nastopata nose mavost in pršičavost skupaj. Nadalje bi bilo prav, da bi čebelarji, kadar opazijo umiranje čebelje zalege, dostavili in pokazali sat s spremenjeno zalego tudi veterinarskemu zavodu, da bi ugotovil bolezen, kakor to radi store, kadar pride kak tuj čebelar k nam iz inozemstva na obisk. Lahko rečemo, da pri nas čebelje kužne bolezni niso preveč razširjene in jih bomo kaj lahko zatrli, v inozemskih časopisih pa poleg pohvale o načinu našega čebelarjenja in uspehih zatiranja bolezni ter o odpornosti kranjske sivke, ne bomo več brali, kakšne bolezni čebelje zalege imamo.

Mnogo bolj razveseljiva je ugotovitev, da glede nomenklature odraslih čebel ni nobene zmede. Medtem ko je prof. Verbič dopustil za nose mavost tudi izraz nose matoza, ga kasneje pri opisu nose mavosti ni več uporabljal. Tudi izraz nose mosis, ki ga je tu in tam zaslediti, so čebelarški pisci v zadnjem času izločili. Za pršičavost je dopustil prof. Verbič izraz grinjavost. V Slovenskem čebelarju pa je bila pred leti bolezen opisana pod naslovom steklost čebel. Na Štajerskem so jo imenovali koroška bolezen čebel. Vsi ti izrazi so bili v zadnjih letih opuščeni. Na Gorenjskem pravijo ponekod, da so se čebele izletele ali pa, da lezejo iz panjev; kje so govorili, da »ven stečejo«, ne vem. Skratka, v rabi je sedaj samo izraz pršičavost in zaželeno je, da vsi čebelarški pisci ta izraz še nadalje uporabljajo. O ostalih manj razširjenih boleznih, kot so majska bolezen, griža, zastrupljenje s pelodom, je izrazoslovje enotno. Zakaj ne bi čimprej opustili razne izraze za gnitje čebelje zalege in se tudi na tem področju zedinili?

Na osnovi gornjih izvajanj in po posvetu z dolgoletnim urednikom Slovenskega čebelarja Avguštinom Bukovcem, predlagam naslednje oznake za najbolj poznane bolezni čebelje zalege: 1. kuga čebelje zalege, 2. gniloba čebelje zalege, 3. vrečasta zalega, 4. prehlajena zalega, 5. poapnelost, 6. okamenelost.

Za bolezni odraslih čebel pa: 1. nose mavost, 2. pršičavost, 3. majska bolezen, 4. griža, 5. zastrupljenje s pelodom.

GLOSA O PANJIH

Branimir Ažejevec

Tam v »Naši vasi« pesmica zapeta
slovenskim čebelarjem zlati vek obeta.
Uvedli bomo panj amerikanski
in s tem uspeh dosegli velikanski:
kar neprestano bomo med točili,
do vrha vsako leto kante napolnili.
Kaj AZ-panj? Med staro šaro spada —
naj ž njim odslej le nazadnjak se vbada!
Tovariši ga bomo res pustili,
ko ž njim smo toliko si skušenj pridobili?
Saj vemo, da donos odvisen ni od panja,
da med le dobra paša nam poklanja.
Nikakor ne! Se bolj ga bomo spoštovali
in prav tako kot sivki zvesti mu ostali,
a panjem, ki jih hvali znani inženir,
želimo pokoj iz srca — in večni mir...

O ČEBELJIH GLASOVIH

J. K.

Kdor količkaj opazuje živali v prirodi, kmalu spozna, da se znajo med seboj sporazumevati. S pohlevnimi glasovi izražajo veselje, žalost, bojazen. Kdo še ni slišal o brlizgu kozoroga, ki naznanja z njim bližajočo se nevarnost? Z drugačnim glasom opozarja na nevarnost koklja piščance, če zapazi v zraku skobca ali kragulja. Poslušaj kosa, ali lastovko, s kakšnim glasom obletava svoje gnezdo in mladiče, če opazi v bližini človeka ali mačko! In tako bi lahko našteali še mnogo podobnih primerov iz živalskega življenja. Pa naj naštetih zadostujejo!

Da razodevajo tudi čebele svoje občutke z glasovi, ki jih proizvajajo s krili, je splošno znano. Drugačen je njih glas pozimi, ko mirno žde v zimski gruči, zopet drugačen, kadar oznanjajo brezmatičnost. In matice? Kdo še ni slišal v izrojencih njih petja in kvakanja?

Čebelar mora dobro poznati pomen različnih glasov pri čebelah, če hoče pravočasno odstraniti vzrok nemira. Nekateri glasovi se ne dajo označiti. Praktičen čebelar pa jih vendar natančno razločuje in ve takoj, kaj mu je storiti. Ker so zanimivi, hočem nekatere od njih posebej navesti.

Čebela, ki sikajoč obletuje našo glavo, hoče pčiti in kliče tovarišice na pomoč. Nasprotno pa ne stori nič žalega čebela, ki mirno sede na človeka, četudi na nos. Hoče si le odpočiti. Pusti jo! Sama bo mirno odletela. Veseli glas roječih čebel je najlepša godba za pravega čebelarja. Kako različen od tega pa je glas čebele, ki se je zaprašila v lase, vedo povedati najboljše ženske. Enako sikanje slišimo, ko vdero v panj tuje čebele in ga hočejo izropati. Ko sliši čebelar tak glas v panju, se zaveda, da so čebele stisnile matico v klopčič, ker se boje zanjo, medtem ko se matica oglašja s »pi-pi-pi...« Mlada matica, ki se je izlegla po rojenju, teka po satovju in poje »ti-ti-ti«, matice pa, ki so še v matičnikih, se oglašajo s »kva-kva-kva«. Če pritisnemo uho na panj in potrskamo nanj, slišimo drugačen glas, kakor je glas čebel, ki v panju mirno sede. Iz drugih glasov sklepa čebelar na moč družine, da imajo matico ali pa, da so jo izgubile, da so lačne ali site. Kadar zasilno krmimo čebele in potisnemo v panj pod družino pitalnik z mlačnim medom ali s sladkorno raztopino, takoj slišimo značilen glas »ci-ci-ci«. Kmalu nato obda pitalnik nešteto čebel. Privabil jih je klic in vonj. Zdi se mi, da sem slišal v panju enak glas, ko so našle čebele v naravi kak poseben medeni vir. Naj navedem v dokaz dejstvo!

Ko jeseni odstranim panjem medišče, so nekateri sati ob ugodni ajdovi paši več ali manj polni medu. Tega iztočim. Po točenju pa kljub temu ostane nekaj medu na satih. Treba jih je osušiti. Jaz pustim, da poližejo ta med čebele zunaj panja, ker daleč naokoli ni nobenega uljnjaka in se mi zato ni treba bati ropanja. Sate razpostavim po vrtu 50 do 40 korakov proč od čebelnjaka. To storim kasno popoldne, ko čebele ne izletavajo več. Da jih privabim, postavim pred dva ali tri panje meden sat. Kmalu sedi na njem nekaj čebel, ki jih s satom vred prenesem k razpostavljenim satom. V 10 do 15 minutah oblega sate na tisoče čebel. Kdo jim je neki povedal za medeni vir? Opazoval sem to. Najprej so se razburile čebele v tistih panjih, izpred katerih sem odnesel nastavljene sate s čebelami vred. Te so, vrnivši se domov s sladkim tovorom, opozorile ostale čebele doma z znanim glasom. Če so tudi plesale, kakor to opisuje znani biolog dr. Karl Frisch v svoji znameniti knjigi, nisem opazoval. Ko so začele čebele iz teh panjev živahno izletavati, je šum razburil čebele v ostalih panjih. Začele so trumoma izletavati, tako da so bili vsi izpostavljeni sati kmalu polni čebel. Čebel pa ni razburil samo šum, ampak tudi izvrstno razvit voh, ki ga imajo. Prepričan sem, da bi bilo čebelje življenje brez njega skoro nemogoče. Omenim naj še, da izločajo čebele iz posebne žleze na zadku močan vonj, po katerem se med sabo razpoznavajo. Izločajo ga najbrž tudi med letanjem in s tem označujejo smer, kjer je medeni vir.

Proučevanje čebeljih glasov je zanimivo. S tem so se ukvarjali znameniti čebelarji in o svojih ugotovitvah že mnogo pisali. Moravski čebelar Ivan Stahala je leta 1874 ugotovil okrog 20 glasov, ki jih je doznal z opazovanjem in prisluškovanjem čebel. O raznih takih znamenjih beremo tudi v knjigah našega svetovno znanega čebelarja Antona Janše.

Znanstveniki so poskušali določiti tudi višino glasov, ki jih proizvajajo čebele ob raznih prilikah. Ugotovili so, da je čuti najvišje glasove pri čebeli ki hoče pčičiti, najnižje pa pri trotih med letanjem. Po Hanssonu ustrezajo najvišji glasovi čebel povprečno 285 treslajem, trotoovski pa 207 treslajem na sekundo.

S pričujočimi vrsticami nisem povedal kaj novega iz čebeljega življenja. Pokazati sem le hotel, da imajo tudi čebele svojo govorico, kako pa to govorico dojemajo, je seveda drugo vprašanje. Znanstveniki do sedaj pri njih še niso našli organov za sprejemanje slušnih občutkov.

S ČEBELAMI PO LIKI, DALMACIJI, HERCEGOVINI IN BOSNI

FRANC KASTELIC

Leta 1951-52 so se osnovala pri Čebelarški zvezi v Ljubljani večja čebelarstva pod imenom »Čego«. Ta čebelarstva s 30—120 panji, ki so bila v oskrbi zakupnikov, smo leta 1953 organizirali za skupen prevoz na žepkova pasišča v Liki. Vse panje, kakih 1000 po številu, smo v skupinah po dva vagona konec julija prepeljali iz Slovenije preko Zagreba in Senja in deloma preko Karlovca—Ogulina v okolico Knina. Razpostavili smo jih v bližini železniških postaj Golubič, Komalić, Strmica in Lički Tiškovac, kjer so bogata žepkova pasišča. Dogovorili smo se, da bomo v Sunji in Karlovcu čebele odprli in spustili, s prevozom pa nadaljevali ponoči. Večina je tako napravila in njih čebele so prevoz dobro prestale. Tisti, ki tega niso storili, pa so imeli nekaj izgub. Na vsakem od šestih stojišč je bilo po 40—300 panjev. Tisto leto žepek ni medil. Dobili smo le slabo zimsko zalogo, čeprav ni bilo nobeno pasišče preobremenjeno. Izkazalo se je, da je lahko tudi 2000—3000 panjev blizu skupaj, če le žepek pošteno prime. Če pa ne zamediš, je lahko samo 10 panjev na najboljšem pasišču.

Leta 1951 je žepek odlično medil. Čebele sem pripeljal v Lički Tiškovac šele 25. avgusta. Vlekla je močna burja in do 29. avgusta panjev sploh nisem mogel pregledati. Videl pa sem, da čebele kljub burji dobro izletavajo. Ko sem 29. avgusta čebele vendarle pregledal, sem ugotovil, da se satje v mediščih in plodiščih beli. Žal se je paša končala že naslednji dan. V petih dneh so čebele dobile lepo zimsko zalogo, potočili pa smo medu kakih 12 kg na panj. V nižjih legah je žepek medil vse do 20. septembra in dal čez kilogram na dan. Toda za to sem zvedel propozno. Ujel sem le nekaj takih dni.

Kako izborna medi žepek nekatera leta, kaže dejstvo, da smo imeli na železniški postaji v Ličkem Tiškovcu kakih 500 panjev, na postajah Lički Drenovac, Strmica in Golubič pa po 2000, a kljub temu niso bili redki dnevi, ko je bil donos 5—6 kg dnevno. Neki čebelar iz Banata pa je nekega dne dosegel donos 11 kg. Prav tako dobro je navedeno leto žepek medil ob progi Oštarije—Knin, n. pr. na železniških postajah Zrmanje, Malovan, Cerovac. V okolici Gračaca in Gospića je bilo na tisoče panjev, pa so čebelarji dosegli odlične uspehe.

V okolici Gračaca in Gospića je tudi veliko materine dušice in jesenskega resja, ki dajeta posebno ob vlažnih letih prav dobro pašo. Med jesenske rese hitro kristalizira. Kdor ga pravočasno ne iztoči, ga mora pustiti v satju do naslednjega leta. Nekateri čebelarji si pomagajo tako, da ostrgajo satovje do satnice, voščine pa toliko pregrejejo, da se izloči vosek. Drugi med v satju prekuhajo v medico ali celo v žganje. Za prezimovanje čebel je ta med, kot trdijo čebelarji, dober.

Toda s tem še niso izčrpane vse čebelje paše v Liki. Ob železniški progi Karlovac—Oštarije, blizu železniške postaje Ličke Jesenice in Lički Javornik so smrekovi in hojevi gozdovi, ki se vlečejo prav tja do Plitvičkih jezer. Na tem področju hoja zelo rada zamediš. Leta 1954 v Sloveniji sploh ni medila, tam pa so čebelarji točili do trikrat.

Jeseni leta 1953 je večina čebelarjev, ki so imeli v zakupu »Čego«, prepeljala čebele iz okolice Knina na otoke Hvar, Ščedro in Vis. Na teh otokih je veliko rožmarina, belega drobnocvetnega resja, rožasto svetočega drevesnatega resja in planike. Če je mokro poletje, prično cveteti te rastline že v oktobru, če pa je jeseni suša in hladno vreme, šele marca (kakor n. pr. letos). Belo resje je podobno našemu jesenskemu resju, rožasto pa je grmovje do 2 m visoko. Planika je prav tako do 2 m visoko listnato grmovje z večjimi belimi cveti zvončaste oblike. Plodovi so užitne jagode, debele kot oreh in rdeče barve. Planika in obe resi dajejo čebelam v glavnem le cvetni prah, nektarja pa zelo malo.

Rožmarin je tudi do 2 m visok grm s svetlo modrimi drobnimi cvetovi. Nekatera leta odlično med. Čebelar prevaževalec mi je pravil, da je pripeljal neko leto na otok Ščedro čebele mesca oktobra v opoldanski vročini. Ko so delavci pričeli razkladati, se je po nesreči en panj odprl in čebele so silno pikale. Vsi delavci so poskakali v morje, ali pa pobegnili v goščavo. Ko je čebelar videl, da se delavci ne bodo vrnili, je postavil ta panj na tehnico, ki mu je pokazala, da so čebele prinesle do večera 1 in pol kilograma medu. Ta čebelar je tisto jesen dvakrat točil rožmarinov med.

Na otokih družine zelo oslabe. Izletno žival uničijo vetrovi in morje, matico pa omejuje v zaleganju nanošeni med. Če bi kdo vozil na otoke, mu svetujem, da pusti čebelam le kakih 6 kg zimske zaloge. V času cvetenja mora biti pri čebelah in urejevati gnezda tako, da ima matica prostor za zaleganje. V nasprotnem primeru bo imel spomladi zelo šibke družine.

Na otoku Hvaru sadijo tudi sivko ali, kot jo tam imenujejo, levando. Iz te rastline pridelujejo v vasi Brusje dišeče olje, ki ga zelo drago prodajajo in zaslužijo lep denar. Sivka cvete v juniju in juliju, ima bele cvetove in je do pol metra visoka. Nekatera leta odlično med. Leta 1956 je nekemu čebelarju zmanjkalo denarja, da bi prepeljal čebele s Hvara v Dalmacijo na žajbelj. Prisiljen je bil ostati na Hvaru, kar pa mu je bilo samo v korist. Sivka je tako medila, da je natočil kakih 4.000 kg medu. Leta 1953-54 sem imel čebele na otoku Visu v vasi Kostirna. Tu mi ni uspelo dobiti prenočišča, niti mi prebivalci vasi niso dovolili, da bi spal v kakem hlevu ali kleti. Zato sem moral vsak dan, če sem hotel priti do čebel, iti 7 km v hrib peš.

Na otokih so prevozi zelo dragi. Leta 1953 je stal kamion na uro 1200 din, poleg tega pa si moral dati šoferju še posebno nagrado, da ti je sploh hotel voziti. Po rožmarinovem cvetju se ne splača več ostati na otokih, razen na Hvaru, če bi hotel izkoristiti pašo na sivki. Navadno smo z otokov prepeljali čebele v Dalmacijo.

Vse od Reke preko Splita do Dubrovnika (naprej mi ni poznano) in v Hercegovini do Mostarja je mnogo dreva in mandljev. Ob reki Neretvi so tudi vrbe in češnje, medtem ko je drugega sadnega drevja manj. Dren in mandeljni prično cveteti že januarja ali februarja, vrba in češnja v začetku marca. Na vrbi se pojavlja včasih tudi mana. Vse to cvetje pripomore čebelam, da se zgodaj in dobro razvijejo.

Kraji Vrgovac, Veliki in Mali Prolog, Nova Sela, Ljubuški, Makarska, Metkovič, Čaplina, Hutovo itd. imajo mnogo žajblja. Najboljša žajbljeva

pasišča so v okolici Smakovljane (kakih 20 km od Metkoviča proti Dubrovniku), toda tu je zelo razširjena huda gniloba čebelje zalege in je čebelarjem v nekatere kraje sploh prepovedano dovažati čebele. Oblast se sicer trudi, da bi zatrla to bolezen, vendar brez pravega uspeha, ker primanjkuje denarnih sredstev in strokovnega kadra. Po drugi strani so borbe s čebelarji domačini, ker se boje, da jim bodo pripeljane čebele uničile njihove. Zemlja je deloma obdelana le v ravnini, hribovje pa je brez gozdov in zelo kamnito (pasejo le ovce). Vsa hribovja so močno poraščena z žajbljem in poznim belim žepkom. Žajbelj prične cveteti med 15. aprilom in 10. majem, toda dobro zamede malokatero leto. Odlično je medil leta 1954. Takrat sem prišel v te kraje z otoka Visa, a ker sem imel zelo oslABLJENE družine, sem slabo izkoristil žajbljevo pašo. Za razvoj čebel pa je žajbelj odličen celo v slabih letinah.

Po vseh teh hribovjih je tudi veliko drača. To je nizko, zelo bodeče grmovje, ki ima rumene drobne cvete in prične cveteti takoj za žajbljem. Tako se paša raztegne nekako do srede junija. V višjih legah cveteta žajbelj in drač nekoliko pozneje, tako da je mogoče pašo dvakrat izkoristiti. Pasišča so na železniških postajah proti Dubrovniku, in sicer v Sekušah, Hutovem, Humu itd. Dovoz čebel na ta pasišča je precej naporen.

Pri Jablanici v Hercegovini so večja področja kostanjevih in lipovih gozdov, ki pa po pripovedovanju tamkajšnjih starejših čebelarjev malokdaj zamedijo. Pri Jablanici sem bil s čebelami lansko leto. Bilo je krasno vreme, sončno, vroče in brez dežja. Čebele so dobro letele, donosa pa ni bilo veliko in še to povečini cvetni prah s kostanja. Razvoj čebel je bil seveda odličen, kot je navadno v kostanju.

V Bosni sem obšel s čebelami naslednje kraje: Duvno, Karlov Han, Livno, Bosansko Grahovo, Drvar, Mislinja, Bugojno, Donji Vakuf, Kupres, Ravno pri Riličih, Konj Dolac in Prozor. Prebivalci v teh krajih so zaostali in siromašni. Zelo so razširjene med njimi boleznitrahom in tifus. Glavna hrana so jim žganci in mleko. Največkrat jih skuhajo že zjutraj za ves dan. Štedilnikov nimajo, ampak samo ognjišča. Zelenjave in začimb razen čebule ne poznajo. Tudi sadja nimajo, čeprav bi dobro uspevalo. V krajih od Konja Dolca proti Ščitu in Prozoru goje različne slive, ki jih na oslih ali konjih nosijo prodajat v večja mesta tudi do 100 km daleč.

Najboljše pasišče je D u v a n s k o p o l j e. To je ravnina, dolga kakih 35 km in široka od 5—25 km, kakor jo pač obkroža golo hribovje. Vleče se v smeri sever—jug. Na severni strani je manjše mesto Duvno, ob vzhodu hribovja pa so raztresene revne vasi. Ob zahodni strani vodi cesta Mostar—Duvno (84 km), ki se pri Duvnu razcepi na več strani. Ravnina leži 800 m nad morjem. Zemlja je peščena kakor Posavje, hribovje golo in kamnito. Na poljih sejejo največ žitarice, krompir in fižol pa bolj malo. Obdelava je slaba in primitivna. Pravi plug je težko najti. Orjejo še z drevesi domače izdelave. Gnojijo le tu in tam, umetnih gnojil pa sploh ne poznajo. Vozov imajo tudi zelo malo, ker v glavnem vse znosijo na konjih in oslih. Na slabo obdelanih poljih je izredno veliko plevela in nekulturnih rastlin, ki popolnoma prerastejo žita. To so: 5 vrst raznih detelj samosevk, divja grašica, materina dušica, divja repica, gladež, glavinec, čišljak in celo robida.

(Dalje prihodnjič)

OB 80-LETNICI AVGUSTA BUKOVCA

Dne 22. septembra tega leta bo Avgust Bukovec, nekdanji urednik Slovenskega čebelarja in častni predsednik naše Zveze, dopolnil 80. leto svojega plodnega življenja. To je starost, ki je celo med čebelarji redka. Visoka leta so sicer nekoliko upognila njegovo sloko postavo, niso pa upognila njegovega duha. O tem pričajo članki, ki jih še vedno objavlja v Slovenskem čebelarju. Ravno v tej številki je zaključil daljšo razpravo, ki posega v preteklost in nam razkriva mnogo zanimivosti iz naše čebelarske zgodovine. Prepričani smo, da ne bo tako kmalu odložil svojega spretnega peresa in da bomo imeli še večkrat priliko prisluhniti njegovi tehtni besedi. Ta beseda bo ostala živa tudi v knjigi Sodobno čebelarstvo. Že pri prvem njenem delu je sodeloval, za drugi del pa je obdelal poglavja o medu in vosku. S tem je knjiga gotovo mnogo pridobila, saj zna malokdo tako preprosto in duhovito kramljati o najtežjih strokovnih vprašanjih kakor on.

Bukovec je velik ljubitelj narave. Že kot majhen deček je gojil doma čmrlje, kasneje pa ribe v akvarijih in ptice v kletkah. Imel je celo farmo najrazličnejših domačih in tujih ptičev in še pred kratkim se je ukvarjal z vzrejo skobčevk. Če si prišel k njemu na obisk, te je že od daleč pozdravilo čebljanje teh ljubkih papigic. Spal je tako rekoč med njimi in poznal vsako po perju in glasu. Ljubeznivo se je oziral za njimi, ko so se spreletavale po sobi, in neprestano skrbel, da bi jim bilo življenje v zaprtem prostoru čim prijetnejše.

Njegova največja ljubezen pa so bile vedno čebele. Sam pravi, da ni bil v nobeno dekle v svojem življenju tako zaljubljen kakor vanje v prvih letih svojega čebelarjenja. Imel je obsežen in vzorno urejen čebelnjak, ki pa je danes domala prazen. Letos je prodal zadnje panje in obdržal samo enega, kajti popolnoma se le ne more odreči tej svoji veliki ljubezni.

Bukovec pa ni samo strokovnjak v čebelarstvu, temveč prav tako v vrtnarstvu in sadjarstvu. Njegov vrt se preliva ob vsakem letnem času v drugačnih barvah najrazličnejšega in najdragocenejšega cvetja. Hortikulturno društvo ga je lani izvolilo za svojega častnega člana.

Odveč bi bilo govoriti o Bukovcu kot uredniku Slovenskega čebelarja. O tem njegovem delu nas uverja 20 letnikov našega strokovnega lista in nešteto člankov, ki jih je v dobi urejevanja napisal. Kot predavatelj je bil nenadkriljiv, kot organizacijski delavec pa je vedno zavzemal najvidnejša mesta. Še pred nekaj leti je aktivno sodeloval v upravnem odboru Zveze in celo danes ji stoji ob strani s svojimi nasveti in zrelim gledanjem na naš čebelarski pokret.

Za zasluge, ki si jih je pridobil Bukovec na področju našega čebelarstva, mu je Zveza na svojem zadnjem občenem zboru podelila častno diplomu. Diplommu je poklonilo tudi Mariborsko čebelarsko društvo in s tem izpričalo, da ni njegovo delo drugod po Sloveniji prav nič manj cenjeno kot med njegovimi ožjimi sodelavci v Ljubljani. Ob 80-letnici njegovega rojstva mu vsi slovenski čebelarji žele zdravja in še mnogo zadovoljnih let.

Svesa Zhebellarških Društven RS

^{proklajna to} Svezhano Pissajne ^{inu imeruse}

sa slovensko
nad vse sa stu
nos od persna
sposhovaniga

Avgušta

zakri je dejet

Slovenskiga

Pissaviza

perspewkou

inu glitihishi

zhebellarškiga

Snajna, hudiga

Pri farja

per le-tih

Zhebellarških

ispreshajnit

na smassnu

poslissaniga

inu duhovitiga

Oratorja

liga zhebellarškiga

zhevnoshostova,

Zhebellarštinu
sheriga, usse-
niga. Tahmana,
tovarska

Bukovina

leja guberninal

Zhebellarja

numerosnih,

sa poduzhajne

sa pogmirejne

zhebellarškiga

Snajna, hudiga

Pri farja

per le-tih

Zhebellarških

ispreshajnit

na smassnu

poslissaniga

inu duhovitiga

Oratorja

liga zhebellarškiga

zhevnoshostova,

Zhasniga Zhlana

Ven dano 18ke Emvnae, 4. veltaliga travnia 1958

Skrivnostnik

Prokaj: ...

Svedejšeda:

... ..

SLAVKO RAIČ, 75-LETNIK

Slavko Raič je slovenskim čebelarjem dobro znan. Poznajo ga po člankih, ki jih že nad 30 let objavlja v našem listu, deloma pa tudi kot predavatelja in delegata Zveze, oziroma nekdanjega Čebelarskega društva za Slovenijo na raznih društvenih zborovanjih in sestankih. Po poklicu je profesor, sedaj seveda že v pokoju.

Rodil se je 25. aprila 1883 na Gornjskem v Savinjski dolini in je potemtakem slavil letos 75-letnico svojega rojstva. Že kot dijak se je z enako mislečimi tovariši udeleževal ob raznih priložnostih hudih bojev z nasilno spodnještajersko nemškutarijo. Ti boji so se še stopnjevali med študijem na univerzi v Gradcu, ko je visokošolska mladina zahtevalo slovensko univerzo v Ljubljani. Višek pa so boji dosegli leta 1907, ko je Ciril-Methodova družba sklicala v Ptuju svojo letno skupščino in so nemškutarji

surovo napadli zborovalce. To je rodilo med Slovenci silen odpor. Začele so se demonstracije tudi v Ljubljani in se zaključile z žalostnimi septembrskimi dogodki, ko je avstrijska soldateska streljala na demonstrante ter sta padla kot žrtvi mladinceva Lunder in Adamič.

Po končanem študiju je odšel Raič kot profesor v Bosno. V tej lepi, a tedaj zaostali deželi je pomagal z mnogimi drugimi Slovenci širiti prosveto. Po prvi svetovni vojni se je preselil v svojo ožjo domovino in služboval v Celju, a kasneje v Ljubljani. Druga svetovna vojna tudi njemu ni prizanesla. Presedel je dve leti v zaporu, med drugim 15 mesecev v dachauskem taborišču.

Zanimalo nas je, kdaj in kako je začel profesor Raič čebelariti. Ko smo se obrnili nanj s tem vprašanjem, je povedal mično zgodbo. Objavljamo jo kar z njegovimi besedami.

»Misel na čebele,« tako nam je pripovedoval, »mi je že dolgo rojila po glavi. Izrojila je, ko sem se star kakih 20 let seznanil s čebelarjem Štampflom iz Cirkovcev na Dravskem polju. Ko sem ga obiskal, sem se čudil njegovemu čebelarstvu. Imel je panje vseh mogočih in nemogočih sestavov. Obljubil mi je prvi roj, ki ga bo dobil. Pa mi ni dal brezplačno le roja, ampak tudi imenitno spleten koš. Z velikim veseljem sem nesel koš dobri dve uri daleč na svoj dom. Ker je bilo že pozno zvečer, sem ga pustil v hladni veži, češ naj počaka do jutra. Odprl ga nisem, ker sem se bal, da bi se čebele razlezle in pobegnile. Vstal sem zelo zgodaj in prva pot je bila k roju. Pa ojoj! Na vseh straneh je tekel iz koša — med. Ko sem koš pre-

gledal, sem videl, da so vse čebele mrtve. Ne vem, ali sem se razjokal ali ne, vem le to, da mi je bilo silno hudo. Šel sem ves potrpt zopet k Štampflu, da se mu potožim. Bilo mu je žal, da me ni poučil, kako naj ravnam z rojem. Potolažil me je z drugim rojem, ki sem ga pravilno vsadil v koš in tako začel čebelariti.«

Ko je nastopil Raič profesorsko službo v Mostarju, je bilo seveda njegovega čebelarjenja konec. Šele, ko se je vrnil iz Bosne v Celje, je začel znova misliti na čebele. 24. maja 1921 je dobil od učitelja Lukmana dva roja in ju vsadil v panja, v katerih je bilo vse iz lesa, celo palice in rešetka, ker je bilo takrat tik po vojni težko dobiti železo. Čebelarstvo se mu je nato naglo večalo. Razmnoževal pa ni družin z roji, temveč predvsem s suhimi čebelami, ki jih je bilo v tistih časih lahko dobiti, ker so mnogi preprosti čebelarji na jesen svoje panje podirali. Jasno je, da se je takoj priglasil kot član k čebelarski organizaciji. Še tisto leto ga je Celjska podružnica izvolila za svojega predsednika. Z veseljem je prevzel zaupano mu mesto in z mladeniškim ognjem delal za napredek čebelarstva. Ko se je leta 1927 preselil v Ljubljano, je bil izvoljen v odbor čebelarske podružnice in kmalu nato tudi v odbor društva. Od tedaj naprej je deloval v vseh odborih čebelarske centrale. Letos ga je ljubljansko čebelarsko društvo izvolilo za častnega predsednika, mariborsko društvo pa mu je na občnem zboru Zveze podelilo častno diplomu.

K mnogim čestitkam, ki jih je prejel naš jubilar ob priliki svoje pomembne letošnje obletnice, se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega čebelarja, a ga hkrati prosi, da ostane še nadalje tako vztrajen njegov sotrudnik, kot je bil do sedaj.

O NAŠI NEKDANJI TRGOVINI S ČEBELAMI

AVGUST BUKOVEC

Sedaj mi je pojasniti še nekatere dvomljive navedbe in popraviti napačne trditve, nanašajoče se na začetek naše trgovine s čebelami.

Na strani 122 SČ 1957 je povedano, da je bil župnik Morbitzer tisti, ki je prvi opozoril tujino na našo čebelo. To pa ne drži, ker je iz dopisa »Z Dolenjskega (na Kranjskem)«, objavljenega leta 1857 na strani 225 v bavarski »Bienenzeitung«, razvidno, da pripada ta zasluga Filipu Roth-schützu, očetu poznejšega trgovca s čebelami, Emila. V tem dopisu je naša čebela popisana takole:

»Pa če je kaka čebela marljiva in utrjena, je gotovo kranjska. S svojim delom začne že v marcu, ko deloma še leži sneg; s čudovito odpornostjo prenaša spremembo vremena, ki se tukaj mnogokrat pojavlja. Celu zoper najhujši mraz ljudje teh ubogih, marljivih živali v njihovih zračnih bivališčih skoro nikjer ne zavarujejo kakor v severni Nemčiji, čeprav je pozimi tudi tukaj mrzleje, kakor bi mogel kdo misliti, saj je Kranjska gorata dežela.

Vse, kar se je reklo o italijanski čebeli, velja dobesedno tudi za tukajšnjo čebelo: je neumorna v vsakem letnem času in delavna skoro pri vsakem vremenu, je huda rojivka, dà pa navzlic temu *mnogo medu*; zelo

malo pika, vsaj jaz lahko s častno besedo potrdim, da me tukaj ni nikoli nobena pičila. Moram pa tudi priznati, da v barvi nisem našel nobene razlike med tukajšnjo in italijansko čebelo. V pismu jih nekoliko prilagam in prosim cenjeno uredništvo, da ugotovi morebitno razliko.

Več prijateljev v Italiji celo zatrjuje, da ondotne čebele ne prenesejo hitrih sprememb vremena na Kranjskem.

Če bi torej hoteli ljubitelji čebel v Nemčiji naročiti tukajšnje čebele in jih preizkusiti, sem prav rad pripravljen, da jim postrežem. Za roj se tukaj plača 5 goldinarjev ali $3\frac{1}{2}$ tolarja. Za to ceno bi jih tistim, ki jih žele, poslal v dobrem zaboju po železnici, če se obenem s pošiljateljico zneska obrnejo na graščino v Novi vasi pri Radečah na Dolenjskem.«

Pripomba uredništva »Bienenzeitung«: »Čebele, ki ste nam jih ljubeznivo poslali, so bile žalibog tako zmečkane (popolnoma zdrobljene), da ni bila mogoča nikakršna presoja, ali je kranjska čebela z italijansko istovetna ali ne. Ponovite torej čimprej svojo pošiljatev, odločite se, če je le mogoče, za žive čebele, naslovite jih na Dzierzona ali Berlepscha, ki sta z železnico prej dosegljiva, in tam bo potem to zanimivo vprašanje takoj rešeno.«*

Treba je bilo tudi dognati, kdo je dejansko poslal *prve čebele v tujino* in kdaj. V uvodu razprave sem navedel, da si prvenstvo za to lastita oba Rothsčütza, oče Filip in sin Emil. Iz dopisa z dne 2. oktobra 1858, ki ga je oče Filip poslal časopisu »Bienenzeitung«, in ki je bil objavljen v njegovi 2. številki leta 1859, pa povzemam, da je bil Filip Rothsčütz tisti, ki je poslal prve čebele v inozemstvo, in sicer jeseni leta 1858. To je razvidno iz naslednjega dopisa:

»Mojim prijateljem, ki so od mene želeli kranjskih čebel, sem mogel ustreči sedaj, to pa zato, ker sem po eni strani moral razmnožiti svoje čebele in ker vroči dnevi za pošiljanje čebel niso primerni. Zaradi tega prosim čebelarje, da mi zamudo oprostite. Če si kjerkoli kdo želi kak kranjski roj, pa mu želja še ni bila izpolnjena, ga prosim, da se zglesi. Če bo le mogoče, ga bom zadovoljil, ker nameravam ljubiteljem oddati še nekoliko družin po 5 goldinarjev. Če pa bodo naročila prihajala tako pogosto kakor letošnjo pomlad, prosim naročnike za malo potrpljenja, da pridejo na vrsto.«

O župniku Morbitzerju piše Jaroslav Ritiř v »Včelarskih rozhledy« leta 1934, stran 161, tole: »Zelo vnet propagator kranjske čebele je bil Tibor Morbitzer, župnik v Ronbaninu na Moravskem, ki je v februarju leta 1867 dobil od stotnika J. Halyja iz Mengša pri Ljubljani kranjske čebele v (originalnem) kmečkem panju v velikosti $30 \times 15 \times 5$ palcev. Te čebele, preseljene v pokončni panj s premičnim satjem, so prvič rojile 22. junija, drugič 30. junija in 5. julija tretjič. Prvec se je tudi pripravljal na rojenje, kar pa je Morbitzer preprečil. Roji niso nabrali medenih zalog, ker je bilo poletje deževno in ker so čebele spričo velikega nagona do razmnoževanja použile mnogo medu. Kljub temu je Morbitzer kranjske čebele zelo hvalil, »kajti to so prave rojivke«. Njegovo navdušeno poročilo pa je bilo najbrž tudi glavni povod, da je kongres moravskih čebelarjev, ki je to leto (1867) zasedal v Svitavi, dal pobudo, da je baron Rothsčütz v Podsmreki ustanovil prvo podjetje za trgovino s kranjskimi čebelami.

* Po SC 1938, stran 141.

Morbitzer je o tej čebeli izjavil, da se od srednjeevropske (črne!) čebele razlikuje predvsem po barvi dlačic. ‚Dlačice na njenem telesu in vsi obročki na zadku so tako opazljivo beli, da kranjsko čebelo med sto drugimi že na prvi pogled razločiš.‘

Jaroslav Ritiř navaja v zgoraj omenjenih »Včelarskih Rozhledy«, da je bilo čebelarstvo podjetje v Pogancih tisto, ki je že leta 1877 poslalo prve čebele v Ameriko, ne pa Janos leta 1880, kakor navaja Buttell-Reepen. Odposlana je bila čebelja družina s satjem in zalego vred. Čebele so prispele v Rochester v Severni Ameriki 13. maja popolnoma zdrave in nepoškodovane. Naročnik Hall je bil s pošiljko zelo zadovoljen.

V Nemčiji je našo čebelo vneto priporočal C. Klimke, tajnik čebelarskega društva za Šlezijo in poznejši dopisni član kranjskega čebelarskega društva. Iz njegovega dopisa, ki ga je objavila »Slovenska čebela« leta 1873, stran 32 je za nas zanimiv tale odstavek: »Pisatelj tega dopisa (Klimke) je bil kljub nasprotovanju starih čebelarjev izmed prvih, ki je priporočal in si prizadeval kranjsko čebelo po severni Nemčiji vpeljati in udomačiti. In do zdaj mu še ni bilo žal za trud in prizadevanje! V svojih Dzierzonovih panjih nimam več ko le še dvoje panjev severne, črne, 25 pa kranjske čebele. Moram reči, da do zdaj so mi le veselje delale. Po kranjski čebeli se čebeljak naglo polni, medu pa zgodnji roji nič manj ne nanesejo kakor panji severne, črne čebele, ki niso nobenega roja dali. Upam, da se bo dober uspeh in posledice uvoza kranjske čebele povesod potrdil...«

Glede čebelarskega trgovskega podjetja na Pogancih pri Novem mestu, omenjenega v SČ leta 1957, stran 124, sem našel v Čebelarskem zborniku 1944, stran 59, še tele podatke: »Na graščini Pogance so se lastniki ukvarjali tudi s čebelarstvom. Na svoji pristavi v Št. Joštu blizu Stopič so imeli pred 60 leti čebeljak s 300—400 kranjiči. Vsakih 50 panjev je imelo svojega čebelarja. Njihova glavna naloga je bila, nastavljeni panjem ‚lovke‘, da so vanje lovili roje. Ob rojih so bili stalno zaposleni dva ali trije mizarji, ki so dan za dnem izdelovali zabojčke za razpošiljanje rojev. Iz graščinskih zapiskov, ki so leta 1943 zgoreli, ali pa so jih razmetali po nezgorelih sobah, je bilo razvidno, da so zabojčke s čebelami morali voziti na ljubljansko pošto ali pa čez Bogenšperk na litijsko, i. s. z enovprežnimi vozovi na vzmeti. Posamezen voznik je peljal dvakrat na teden v Ljubljano ali pa trikrat tedensko v Litijo. Mizarja sta zaslužila 1 ¼ krajcarja pri zabojčku. Naredila sta jih vsak po 20 na dan, če je bil les pripravljen. Vsak je zaslužil 25 krajcarjev na dan.«

»Razen Morbitzerja je tudi Moravsko deželno čebelarsko društvo naročilo pri Rothsčützu dva kranjiča, ki sta 26. junija (1867) prispela v Brno. Stala sta 20 goldinarjev 26 krajcarjev, bila pa sta tako slaba, da so jima morali pokladati, da bi ostala pri življenju.

Na Češko so prišle prve kranjice tudi leta 1867. Naročil jih je čebelar Bedřich Rosendorf v Přibislavi. Naša čebela se je na Češkem naglo priljubila. Samo hrudinsko čebelarsko društvo je v letih 1872—1874 uvozilo 120 kranjičev in 50 matic.«

Tako bi bil z zgodovinskimi podatki o naši nekdanji trgovini s čebelami pri kraju. Preden pa razpravo končam, še kratka pripomba!

V tej razpravi bo našel bralec tudi prvi del odgovora na nekatere trditve v članku ing. Riharja »Nekaj dokumentov iz zgodovine slovenskega čebelarstva«, objavljenem v 1—2. številki SČ leta 1956. Odgovor prihaja precej pozno, pač zato, ker sem bil zaposlen z drugim važnejšim delom.

Moj odgovor se nanaša na dve trditvi ing. R. Pisal je, da je bilo samo na Gorenjskem 31 trgovcev s čebelami in »da je zbral imena in podrobnejše podatke za 43 čebelarjev, ki so na Kranjskem trgovali s čebelami in jih izvažali. Podrobnejši podatki so na razpolago« — pravi.

V začetku pričujoče razprave sem imenoma navedel vse nekdanje kranjske trgovce, ki so leta 1906 razpošiljali čebele. Kasneje sem zvedel, da je tudi mag. ph. I. Lampe v Kranju pomalem razpošiljal čebele. Od teh razpošiljalcev jih je bilo samo 13 Gorenjcev, ne pa 31, kakor trdi ing. R. Kje je Rojina vzel številko 30 in koga vse je štel za »trgovca«, sem zelo radoveden. Razume se, da takih trgovcev, kakršen je bil rajnki V. N. v Škofji Loki, noben resen človek ne more upoštevati.

Zelo me mikajo podrobnejši podatki, ki jih je zbral o trgovcih ing. R. in o katerih pravi, da so na razpolago. Le zakaj ne objavi imen tistih 31 Gorenjcev, oziroma 43 Kranjcev, ki so po njegovih ugotovitvah izvažali čebele? Ni prav, če hrani te zgodovinske zanimivosti samo zase.

Ing. R. še vedno vztraja pri svoji trditvi, da je trgovec Rothschild razposlal 1890. leta 17.000 pošiljk čebel. Prvotno je trdil, da je razposlal toliko rojev, kasneje pa je te zamenjal s pošiljkami čebel. »To je pa drug par rokavic,« bi dejal rajnki urednik Rojina.

Tudi za to trditev ing. R. najde bralec odgovor v moji razpravi. Sam Rothschild navaja, da je leta 1890 (!) razposlal 1200 panjev s premičnimi sati in 1400 kranjičev. Omenil sem že, da sta ti dve številki reklamni in bržkone precej daleč od resničnosti.

Povedal sem, da se številka 17.000 brez dvoma ne nanaša na trgovca Rothschilda, marveč je z njo mišljen celotni izvoz čebel iz Avstrije leta 1890. Ing. R. jo je povzel iz sestavka J. Križaja »Kranjska bučela« in jo svojevoljno naprtil Rothschildu. Po mojem mnenju je ta številka plod statističnega urada. V koliko je realna, lahko samo ugibamo. Morda je celo prenzika!

Omenjenega leta je bilo na Dolenjskem, vštevši dolenjsko polovico ljubljanskega okraja, vsega skupaj 19.000 panjev. To je bilo področje, kjer je Rothschild nakupoval čebele za izvoz. Če bi bil hotel razposlati 17.000 pošiljk čebel, bi bil moral izprazniti vso Dolenjsko.

V omenjeni knjižici navaja Rothschild, da je bilo v njegovih čebelnjakih prostora za nad 1000 panjev. Zato ne drži trditev ing. R., da je imel Rothschild v njih 2000 panjev.

Ing. Rihar mi je podtaknil trditev, da so izvažali te »narejence iz prcev«, kakor jih sam imenuje. Kaj so narejenci iz prcev, res ne vem. Pisal sem: »Trgovci so razpošiljali izključno roje z oprášenimi maticami. Naravnih rojev niti čakali niso. Če so panji rojili, je bilo prav, večino rojev pa so naredili...« Besede »izključno roje z oprášenimi maticami« je samo po sebi razumeti tako, da rojev z neoprášenimi maticami niso razpošiljali, ne pa, da so pošiljali samo roje, a ne panjev in matic, kakor je to razumel ing. Rihar.

(Konec)

PREPREČEVANJE ROJENJA

RADOLICAN

Deževna in hladna letošnja pomlad je slabo vplivala na razvoj čebeljih družin. Ker je primanjkovalo cvetnega prahu, ni razvoja pospešilo niti dražilno pitanje. Matica je z zaleganjem večkrat prenehala, zaradi česar se je zalega zelo počasi širila. Šele v zadnjih dneh aprila, ko se je vreme ustalilo, se je začelo pravo življenje v panjih. Toda narava je potem pohitela in čebelje družine nekako prehitela. V prvi tretjini maja je cvetelo vse naenkrat; poleg sadnega drevja tudi borovnica in regrat. Zlasti obnožine je bilo v izobilju, medtem ko so medenje deloma zavirali vetrovi, ki so redno pihali vsako popoldne. Delo izven panja je družine močno zaposlilo. Pri tem pa so se preživele zimske čebele hitro izrabljale in množično odmirale. Ker ni bilo sorazmernega nadomestila iz nove zalege, so bile družine v začetku maja večinoma šibkejše kakor ob zazimljenju.

Od začetka maja dalje se je začelo stanje hitro zboljševati. Panji so se z vsakim dnem bolj krepili in mnogi izmed njih so se začeli pripravljati na rojenje. Tako lahko pričakujemo letos prve roje šele v juniju. Ker pa so roji v juniju še manj zaželeni kot v maju, je razumljivo, da se jih bodo čebelarji na vse pretege branili. Skušali bodo doseči, da se rojilni nagon v družinah sploh ne pojavi, če pa bi se, si bodo prizadevali, da ga zatro ali vsaj zavro. Zato bo najbrž prav, da si v junijskih navodilih ogledamo sredstva in najuspešnejše načine, ki rojenje omejujejo in zabranjujejo: Sredstva bi bila naslednja:

1. Širjenje gnezda in povečanje prostora v panju;
2. Pospeševanje grajenja satja;
3. Izrezovanje trotovine in zaleženih matičnikov;
4. Odvzemanje pokrite in dodajanje odkrite zalege;
5. Pripiranje matic in omejevanje zaleganja;
6. Zgodnja spodreditev nove matice;
7. Vzreja matic od nerojivih družin.

Spomladansko širjenje gnezda je eno prvih in najbolj naravnih sredstev za preprečevanje rojenja. Moremo pa gnezdo širiti seveda le tedaj, če smo ga jeseni ali zgodaj spomladi utesnili. Če odpremo nato medišče in sate prestavimo, se prostor v panju tembolj poveča. Hkrati uporabimo pri tem še drugo sredstvo, to je zaposlitev mladih čebel z izdelovanjem satnic. Satnice dodajamo skoraj vedno ob prestavljanju, lahko pa tudi kasneje, če vidimo, da je v čebelah dovolj živ nagon po grajenju satja. Kot stalen pospeševalec tega nagona v panju je gradilnik, gradilni nagon pa je rojilnemu nasproten in zaradi tega njegov zaviratelj. Kako lepo se kaže v gradilniku razpoloženje družine, posebno kar se priprav na rojenje tiče, smo v Slovenskem čebelarju že večkrat govorili. Ker z gradilnikom nekako nadziramo rojilno razpoloženje v panjih, so ga nekateri imenovali tudi kontrolni satnik. Da po pravici zasluži to ime, je razvidno iz naslednjega:

Ceprav je pojav trotovine prvi znak rojilnega nagona, družina ne roji, dokler gradi. Če grajenje preneha in nimamo pri pregledu gradilnika

iz njega kaj izrezati, je to važen opomin. Družina je prekoračila višek rojilnega razpoloženja in ima lahko že zaležene matičnike. Če najdemo take in morda celo zaprte matičnike na satu v gradilniku, jih ima prav gotovo tudi na drugih satih.

Če začne družina trotovini v gradilniku primešavati čebelje satje, je znamenje, da rojilni nagon pojema, če pa stavi v njem samo čebelje satje, smo lahko prepričani, da tisto leto ne bo rojila, zlasti če se čebelarstva sezona nagiblje k svojemu koncu.

Izrezovanje trotovine že samo po sebi zavira rojilni nagon. Čebele jo grade zaradi tega, ker hočejo imeti trote za sprašitev mlade matice, ki bo po rojenju nadomestila svojo mater. Vzporedno z grajenjem trotovine pa se javlja v matici nagon po leženju neoplojenih jajčec. Če pustimo, da matica v gradilniku trotovino zaleže, zadostimo tudi temu njenemu nagonu. Ker pa z izpodrezovanjem satja uničujemo trotovsko zalego in s tem zaviramo vzrejo trotov, zavlačujemo hkrati rojenje. Družina, ki nima trotov, ne roji. Da bi jih prav nič ne imela, ne bomo seveda nikdar dosegli, če še tako pridno izrezujemo iz gradilnika trotovino, saj je nekaj trotovskih celic vedno najti tudi na ostalih satih v plodišču. A to bi bilo celo napačno, kajti družina bi bila potem manj delavna kakor sicer. Navsezadnje troti vendarle niso v panjih tako nepotrebni, kot se često misli. Važno pa je, da v slabih in rojivih družinah njih število znižujemo, medtem ko ga v dobrih in nerojivih zvišujemo. Zato v izbranih družinah satja v gradilniku nekajkrat ne izrežemo, ampak pustimo, da se v njem poleže nekaj pokolenj krepkih trotov. Čim več bo takih trotov v čebelnjaku, tem večja verjetnost je, da se bodo z njimi sparile mlade matice. Tako lahko z gradilnikom celo vplivamo na zboljšanje plemena, v našem primeru predvsem takega plemena, ki ne nagiblje k rojenju.

Medtem ko je izrezovanje trotovine vsega upoštevanja vredno sredstvo za krotenje rojilnega nagona, pa je podiranje in uničevanje matičnikov popolnoma zgrešeno. Prvič je veliko vprašanje, če bomo v močnih družinah, kakršne so tik pred rojenjem, res našli in podrli vse matičnike. Saj so včasih tako skriti za satnikovimi letvicami, da bi jih celo na satih brez čebel težko odkrili. No, in če le enega spregledamo, družina kljub temu roji. Drugič pa s tem rojilnega razpoloženja ne odstranimo, temveč samo zavlečemo. Navadno nastavijo čebele že v naslednjih dneh nove matičnike in vse se prične zopet od kraja. Čim dalje pa je družina v rojilnem razpoloženju, tem huje lenari. Če se to dogaja v dobri paši ali tik pred njo, je za njeno izkoriščenje zgubljena. Če s podiranjem matičnikov pretiravamo, jo lahko popolnoma uničimo. Na koncu rojilne dobe ni v panjih ne čebel ne medu. Drugače je v kostanjevi paši. Tedaj rojilni nagon že pojemlje in navadno čebele ne nastavijo novih matičnikov, če ji prejšnje podremo. Toda niti v tem primeru podiranja matičnikov ne priporočamo, ker je tako poseganje v življenjski tok družine le preveč protinaravno.

Če kaka družina matičnike zgodaj nastavi, n. pr. že v aprilu, jo lahko uporabimo za rednika pri vzreji matic. Ne bomo pa matic vzrejali iz njenih matičnikov, ker bi s tem nagnjenje k rojenju dedno utrjevali. Te matičnike bomo podrli, nato pa dodali družini vzrejno gradivo iz kakega res dobrega in nerojivega panja. Z maticami, ki jih tako dobimo, izmenjamo matice v

posebno rojivih panjih. Ker družine z istoletnimi maticami skoraj nikdar ne roje, smo jim za vse leto pregnali rojilne muhe.

Že večkrat je bil na naših strokovnih posvetovanjih govor o tem, da bi na kakem dalmatinskem ali istrskem otoku ustanovili plemenilno postajo, ki bi lahko dobavljala čebelarjem zelo zgodaj spomladi istoletne matice. S tako postajo bi prav gotovo vsaj deloma zmanjšali število rojev v naših čebelnjakih.

Nekateri čebelarji matice v zelo muhastih panjih ob začetku paše kratko in malo stisnejo, ko pa so matičniki v njih zaprti, razen enega najlepšega, vse podro. Da se izognejo iskanju matičnikov, vse sate, z izjemo tistega, na katerem je izbrani matičnik, obrnejo, tako da je zgornja letvica spodaj. S tem dosežejo dvoje: družina ne troši med pašo preveč hrane za zalego in nabere zato več medu, na drugi strani pa dobi mlado matico in zato tisto leto ne roji. Taka izmenjava matice je bila v Dzierzonovih časih znana kot »diamantno pravilo«. Jasno pa je, da smemo kaj takega napraviti samo pri zelo močnih družinah in da moramo biti pri izbiri matičnikov čimbolj previdni. V dolgih matičnikih niso vedno najboljše matice, v nadnaravno velikih pa je celo trotovska zalega.

Pri tem ne gre zgolj za vzredivost mladih matic, temveč deloma tudi za omejevanje zalege. To zadnje pa dosežemo prav tako s pripiranjem matic. Matico lahko pripravimo v matičnici ali v delu plodišča, ki ga z matično rešetko omejimo na dva do tri sate. Pripiranje v matičnici pa se čisto maščuje na matici, ker se rade pojavijo okvare v delovanju njenih spolnih žlez. Hipna prekinitiv leženja jajčec, ko so jajčniki na višku svojega delovanja, vsekakor ne more ostati brez zlih posledic. Kakšnim mukam je pri tem izpostavljena matica, si marsikdo sploh ne predstavlja. V mučen položaj pa zaidejo pri tem tudi mlade čebele z razvitimi krmilnimi žlezami, ker jim čedalje bolj primanjkuje odkrite zalege. Dejansko jih sili to pripiranje v rojenje, izroji pa samo zato ne, ker priprta matica ne more z njimi. Nič ni čudnega, če začno lenuhariti, kakor vedno, kadar se pripravljajo na rojenje. Poizkusi so pokazali, da pridelek medu v panjih s priprtimi maticami ni dosti večji od pridelka v panjih s prosto zalega-jočimi maticami. Zato smo tako pripiranje opustili in je Dzierzonovo »diamantno pravilo« zgubilo v novejšem času ves svoj lesk.

Manj nasilno je pripiranje matic na oddeljenih satih. Še bolj pa lahko omilimo ta ukrep, če postavimo v zoženi oddelek gradilnik in iz njega izrezujemo zaleženo satje, ali če sate s pokrito zalego prenašamo v oddelek brez matice.

Naposled si oglejmo še zadnje sredstvo za preprečevanje rojenja, to je odvzemanje pokrite in dodajanje odkrite zalege. Da je to sredstvo zelo učinkovito, nam pokaže tale poizkus:

Izberemo dve enako močni družini, od katerih ima ena že pokrite matičnike in je torej v polnem rojilnem razpoloženju, medtem ko pri drugi ni opaziti nikakih znamenj, po katerih bi lahko sklepali, da se pripravlja na rojenje. Iz prve družine postopoma odvezemamo sate s pokrito zalego in jih dajemo drugi družini v zameno za sate z odkrito zalego. Čez nekaj časa bomo opazili v panjih ravno nasprotno znake. Prvi bo matičnike podrl in

opustil misel na rojenje, drugi pa jih bo nastavil. Zakaj nastanejo te spremembe, bomo na kratko razložili.

K rojenju silijo družine predvsem nezaposlene čebele dojlje, ki porabijo mleček zase, ker jih je preveč, da bi ga lahko oddale mladim ličinkam. Če hočemo pri njih nezaposlenost odpraviti, jim moramo take ličinke preskrbeti z dodajanjem odkrite zalege, ali pa njihovo število zmanjšati z odvzemanjem pokrite zalege. To delamo že pri prestavljanju, ko prenašamo v medišče pokrito zalego. Čebele, ki se iz te zalege poležejo v medišču, ostanejo sicer nezaposlene, vendar nima ta njihova nezaposlenost odločujočega vpliva na gnezdo, ki se na novo oblikuje v plodišču. Močnejše sile jih nekako potisnejo ob stran, sčasoma pa se posvetijo drugim opravilom, ki slede kot življenjska nujnost redniški službi. Mnoge izmed njih preskočijo celo vrsto opravil, ki bi se jim v normalnih okoliščinah ne mogle izogniti, in se neposredno priključijo pašnim čebelam.

Odvzemanje pokrite zalege je zlasti po prestavljanju, če se čez kake tri tedne pojavi v tej ali oni družini rojilni nagon, precej uspešno sredstvo za njegovo zaviranje. Odvzeto zalego dodajamo manj razvítim družinam, vendar ne slabičem, ker bi je ti zaradi svoje maloštevilnosti ne mogli pravilno ogrevati. S tem jih prisilimo k hitrejšemu razvoju, paziti pa moramo, da jih preveč ne okrepimo, ker bi se potem tudi njih polastil rojilni nagon.

Vsa opisana sredstva uporabljajo v različnih kombinacijah pri metodah, ki so jih izdelali nekateri čebelarji za preprečevanje rojenja. V glavnem lahko te metode razdelimo na dve skupini:

1. Metode, pri katerih ostane družina kot celota neprizadeta;
2. Metode razdelitve in kasnejše spojitve družine.

V prvo skupino spada Preussov način prestavljanja. Ker ga vsakdo pozna, ga ne bomo posebej popisovali. Pri njem je Preuss uporabil razen zadnjih dveh domala vsa sredstva, ki smo jih uvodoma navedli. Podobno kot Preuss se zavaruje proti rojenju ruski praktik Čajkin, čeprav čebelarji v ležecih panjih. Ko obseda družina 10 do 12 satov, oddeli s pokončno vstavljeno rešetko sat z matico na eno stran panja ter mu doda sat z obnožino in nekaj satnikov z zažičenimi satnicami. Ko se v izdelanih satih pojavi pokrita zalega, jih prenese v osnovni odelek, namesto njih pa da v oddelek z matico čebelam gradit nove satnice. Čajkinovo metodo navajamo zaradi tega, ker se pri nas prerado poudarja, da nikjer na svetu več ne predstavljajo in da »Preuss niti v svoji domovini ni našel posnemalcev«. Res je samo to, da se prestavljanje skoraj v nobeni čebelarski učni knjigi ne obravnava kot posebno čebelarsko opravilo, toda v poglavjih o preprečevanju rojenja bomo našli vedno opravila, ki se bolj ali manj ujemajo s Preussovimi nasveti. Tudi nekatere ameriške metode za preprečevanje rojenja niso v bistvu nič drugega kakor prestavljanje v našem smislu. Kot primer naj navedemo Alfonsusov način, ki ga je leta 1951 opisal Slavko Raič v Slovenskem čebelarju. Ta način pa spada deloma že v drugo skupino metod. Značilno zanj je to, da hoče preprečiti rojenje z vzrejo mlade matice, medtem ko stara še zalega. To je, kakor pravijo Amerikanci, izsiljeno preleganje matic (forcet supercedure).

Alfonsusov način uporabljamo v AŽ-panjih tedaj, če ima družina, ki jo nameravamo predstaviti, že zaležene matičnike. Matično rešetko pokrijemo z deščicami in tako popolnoma ločimo medišče od plodišča. Ko smo v medišču odprli žrelo, prenesemo vanj matico z vso pokrito zalego, vendar brez matičnikov, spodaj pa pustimo nekaj satov z ličinkami in jajčeci. Prazna prostora v obeh oddelkih izpolnimo z rezervnimi sati in deloma s satnicami. Starejše čebele, ki smo jih prenesli s sati v medišče, se bodo večinoma vrnile v plodišče in si tu vzredile novo matico, v medišču pa bo stara matica nemoteno zalegala dalje. Ko se mlada matica spraši, lahko pustimo obe matici še nekaj časa zalegati, nato pa staro odstranimo in družini združimo.

Pri tem načinu, kakor tudi pri vseh nadaljnjih načinih druge skupine, gre dejansko za narejanje rojev in kasnejšo združitev narejencev z osnovnimi družinami. Če je družina zelo močna in ima že zrele matičnike, lahko napravimo roj tudi v popolnoma drugem panju, tako da postavimo ta panj z zažičenimi satnicami na mesto družine, ki se pripravlja na rojenje in ki smo jo prej prestavili drugam. Iz prestavljene družine vzamemo sat z matico in ga damo panju na prvotnem mestu. Matici se bodo pridružile vse pašne čebele, v stari družini pa bodo ostale mladice, ki si bodo iz matičnikov vzredile novo matico. Na mesto prestavljene družine pa lahko prestavimo tudi kakega slabiča. V tem primeru prestavljena družina matico obdrži in ji zato podremo vse matičnike. Ta način je znan med ameriškimi čebelarji pod imenom delokacija. Delokacija je primerna zlasti tedaj, kadar hočemo v izrojencu preprečiti drujca in nadaljnje roje. Izrojenca premaknemo kamor koli v čebelnjaku, na njegovo mesto pa postavimo prazen panj in vsadimo vanj roj. Roj se zaradi tega zelo okrepi in hitro napreduje, medtem ko zgubi starec vse izletalke in vsaj spočetka ni toliko živalen, da bi še drugič rojil.

Po vsem tem je tudi narejanje rojev nekako sredstvo za preprečevanje rojenja. Gre samo za to, ali narejenca kasneje združimo z osnovno družino, ali pa ga pustimo, da se na samostojnem mestu razvija dalje.

PREVAŽEVALČEVA SMOLA

ROZNODOLSKI

Janez Škrt je večji čebelar v neki vasič bliž Ljubljane. Čebelice ima zelo rad, a najraje takrat, ko jim lahko kaj vzame. Tudi on se drži načela, naj si kar same naberejo, če hočejo živeti. Niti na misel mu ne pride, da bi žrtvoval kake dinarje zanje, kadar jim trda prede. Zato jih tudi ne prevaža na večje daljave. Izkorišča le tista pasišča, ki jih lahko dosežejo njegovi iskri konjiči, s katerimi vozi svojo žival na pašo. Zadnje letine so bile tako slabe, da so nabrali panji komaj zase. Mož je sklenil, da se z njimi ne bo več ubadal. Ko bi ga letošnja hoja ne bila potolažila, bi se poslovil od svojih živalic, ki jih je tudi varčna boljša polovica gledala postrani in venomer godrnjala, kadar je bil govor o njih.

Pa so lansko pomlad povabili Janeza prijatelji čebelarji iz vasi, da bi šel z njimi v Srbijo, kjer si nameravajo poiskati akacijevo pasišče. Janez

ni hotel o tem prav nič slišati in tudi ne prispevati k stroškom, ki bi jih imeli sosjedje s potjo. »Nak, niti solda ne za tako stvar!« je zagodrnjal in jih kar na kratko odpravil.

Čez dober teden so Janeza zvečer, ko se je vračal s polja, vznemirili visoko naloženi tovornjaki, ki so peljali čebele njegovih prijateljev na bližnjo železniško postajo. Kolikor se je tudi zadrževal in miril samega sebe, mu čebelice njegovih prijateljev in morebitna dobra paša, o kateri je že marsikaj slišal, le niso dale miru. Vznemirjale so ga celo v postelji, kjer ni in ni mogel zaspiti, čeprav je sicer spal po truda polnem dnevnem delu ko ubit in ga nikakor ni mogla zbuditi žena, kadar ji je presedalo njegovo glasno smrčanje. To noč je le sem in tja za trenutek zadremal. To pa ni bilo spanje; Janezu se je le bledlo in v rahlih prividih je gledal pred sabo dišeče in belo cvetoče akacijeve gozdove in polne sode medu svojih prijateljev.

Zjutraj ni dolgo premišljeval. Janez je bil odločen človek in, ne da bi se zmenil za zajtrk in delo, je sedel na kolo ter se odpeljal na železniško postajo. Tu so mu železničarji povedali, kam so odpeljali podjetni sosedi čebele. Imena postaje si ni zapisal, ker si je dobro zapomnil ime *P e d r o č e*. Vrnil se je naglo domov in mobiliziral kar vso družino, da mu je pomagala pri delu. Janez je z vso naglico pripravljal čebele za prevoz. Zvečer je bil z njimi že na postaji in, kot se tako rado zgodi, se je tudi njemu neznansko mudilo. Le še pol ure je bilo do odhoda vlaka. V naglici je zmetal panje v vagon, potem pa odšel k prometniku in si dal napisati tovorni list. Toda, glej ga šmenta, ni in ni se mogel spomniti pravega imena železniške postaje v Srbiji, kamor so bile čebelice namenjene. Tudi železničarji niso vedeli, kam so jih peljali prijatelji. »No, nekaj takega je bilo kot *P e t r o v č e*!« si je mislil, a da se ne bi še bolj mudil, je dal v vsej naglici napisati *P e t r o v č e* in ne *P e d r o č e*. Tovornina treh jurjev se mu ni zdela visoka in, ko je premišljeval o tem, je sklenil, da bi utegnil v bodoče tudi on prevažati, če ne bo večjih stroškov. Da bi ga nihče več ne motil, se je previdno in varno zaprl v vagon. Zdaj bo morala tako in tako železnica storiti svojo dolžnost in prepeljati Janeza z dragocenim tovorom v obljubljeno deželo.

Železnica je svojo dolžnost storila in prepeljala Janeza, kamor je želel. Kako pa se je mož drugo jutro, ko se je bil na trdih panjih zbudil, začudil, da vlak že nekam dolgo stoji. »Najbrž smo v Zagrebu«, si je dejal in po stari navadi segel po zelenko ter krepko potegnil iz nje. Medtem pa je nekdo potrkal po vagonu in vzkliknil: »Halo, čebelar, dan je že, kam pa mislite s čebelami?« Janez je v hipu vstal. Da govore v Zagrebu tako lepo slovensko, se mu je čudno zdelo. Vzel je zelenko, da nagradi s požirkom domače slivovke prijaznega železničarja. Ko je odprl vagon, mu je skoro zaprlo sapo. Pred njim je stalo ljubko postajno poslopje, na njem pa napis *P e t r o v č e*. Janez je presenečen ugotovil, da je v Savinjski dolini in ne v Zagrebu ali celo nekje na slavonskih ravninah. Priznal je, da ga je v naglici sam polomil. Železničarji so se nekam muzali, ko so skušali možu v tej neprijetnosti pomagati. Poiskali so seznam železniških postaj in Janezu na glas prebrali vse, ki se začenjajo z začetnico *P.Tu* so šele prišli do postaje *Pedroče* in Janez je takoj pripomnil, da je to prava postaja.

Zdaj pa se je šele začelo zanj resnično trpljenje. Še nikdar ni bil na takih dolgih poteh in tokrat sploh ni vedel, kaj naj bi počel. Srce se mu je začelo trgati, ko je plačal še dvanajst jurjev tovornine do Srbije. Še huje mu je bilo, ko so se začele čebele v panjih vznemirjati in dušiti. Saj je vozil siromak svoje muhe kar tri dni do namembne postaje. Izgubil je nekaj družin, ki so se mu zadušile, v ostalih pa je imel obilo mrtvic. Ob vsej tej tragediji se je spomnil dobrih prijateljev, toda bilo je prepozno. Sklenil je, da ne gre nikdar več na pot, sicer pa bo čebele prodal, če se le še kdaj vrne srečno domov.

Ko je revež končno le prispel v Pedroče, so obkolili vagon slovenski čebelarji, med njimi tudi Janezovi prijatelji. Vsi ti blagi prevaževalci so si bili sami močno v laseh, ker so nagrmdili na tej postaji kar deset vagonov čebel, paše pa je bilo le za kake tri. Že nekaj dni so med sabo precej glasno govorili in uporabljali vse mogoče izraze, med njimi tudi krepkejše, ki so jih srbski železničarji in čebelarji takoj spoznali in ugotovili, da so iz njihove jezikovne zakladnice... Ko je Janez zagledal svoje znance, se je za hip potolažil. Pomagali mu bodo v nesreči, saj je truden do smrti, razočaran in duševno docela strt. A se je zmotil. Komaj je pomolil iz vagona svoj obupan obraz, že je zaslísal divje vpitje in opazil, da so se dvignile žugajóče in preteče pesti njegovih čebelarjev prijateljev iz vasi, tem pa so se pridružili še ostali slovenski čebelarji. Začelo se je pravcato bombardiranje ubogega Janeza. Nekaj časa so ga složno obdelavali vsi skupaj, potem pa so ga za hip pustili in začeli obračunavati med seboj, dolžec Janezove prijatelje, da so ga oni zvalili na to pasišče. Janezu bi prav trda predla, ko se ne bi bili zavzeli zanj srbski čebelarji domačini in šef postaje. Vsi so bili mnenja, da bo paše pač tudi za Janeza, če bo le medilo. Čudili so se tovarištvu naših prevaževalcev in vzklikali: »Glejte, nikdar nismo mislili, da so Slovenci med sabo taki!«

Tiste dni je začelo deževati in deževalo je dan za dnem. Čebele so porabile zadnje kapljice medu in morali so jih krmiti sredi najbujnejšega cvetenja akacije. Janez je prepozno ugotovil, da mu je nekaj družin že padlo. V vsej naglici je za zadnje denarje kupil vrečo sladkorja, da reši, kar se da. Potem je brzojavil domov ženi, naj mu pošlje denar za povratek. Priznal si je, da bo v njegovem življenju najsrečnejši tisti dan, ko bo spet doma, pa čeprav brez čebel. Slovenski čebelarji so se čez noč razbežali domov, Janez pa ni in ni mogel dobiti vagona. Nekaj dni je čakal nanj in šele potem zapustil nesrečno deželo. V svojem srcu je trdno sklenil, da ne gre nikdar več na tako dolgo pot, dasi bi vsa ta obljubljena dežela plavala v samem sladkem medu.

Janez se je nam vsem zasmilil, ko je pripeljal domov zdesetkane in oslABLJENE družine. Kriv pa je bil sam. Zakaj se ni pridružil svojim prijateljem in prebiral člankov o prevažanju v strokovnem listu. Kolikokrat smo že pisali o tem, naj bo prevaževalec previden in naj se ne odpravlja na pot, dokler si ni ogledal pasišča, njegove obsežnosti in izdatnosti ter pripravil vse, kar je treba, za prevoz. Do potankosti mora prevoznik pred odhodom vse urediti in še potem doživi marsikako neprijetnost. Naj bo opisani primer v nauk in svarilo vsem tistim, ki hočejo brez vsakih pomislekov in načrtov brezglavo na pot.

POROČILO ZA MAREC IN APRIL

Marec je bil znatno hladnejši od februarja in se je nekoliko ogrel šele sredi zadnje tretjine. Dražgoše imajo spet najnižjo srednjo mesečno toplino ($-2,8^{\circ}\text{C}$), najvišjo pa Bilje-Renče ($+4,3^{\circ}\text{C}$). Druga dekada je bila najhladnejša, a razmeroma sončna. Zemlja je bila pokrita s snežno odejo, ki je ležala več kakor polovico dni v mescu. Mesec je bil vetroven.

Čebele so na splošno dobro prezimovale, samo dober razvoj, ki se je začel v lepih dneh februarja, se je ustavil in so družine le malo napredovale. Poraba hrane v nobeni dekadi ne doseže februarske druge tretjine, povprečna mesečna poraba pa je komaj 15 dkg večja od prejšnje. Izletnih dni je bilo ponekod prav malo, tako da so čebele slabo izkoristile prve spomladanske cvetlice. Pišejo nam, da so zaradi mraza matice prenehale zalegati, okoli 28. pa so spet začele. Zato ob pregledu ni bilo najti v gnezdu zalege srednje starosti. V nekaterih krajih so ugotovili nosečavost. Opazovalec Pušča—Bistra piše, da je na Hvaru in Visu vzcvetelo 30—50 % rožmarina, ki pa zaradi hladnega vremena ni medil, oziroma ravno toliko, da je tehtnica ostala v ravnotežju.

April: Srednje mesečne topline vseh postaj so že nad lediščem, čeprav so zabeležili tudi negativne temperature. Prva dekada je bila izrazito hladna, z nadpovprečno količino padavin na Gorenjskem in podpovprečno v vzhodnem delu Slovenije. Sneg je pokrival zemljo v vseh krajih z nad 500 m nadmorske višine. 16. aprila je postalo topleje. Do konca marca sta nastopili še dve ohladitvi in 28. aprila je snežilo tudi v nižinah. Ponekod se je sneg obdržal en dan. Potem je dokončno zavladovalo toplo in sončno vreme. Zaradi precejšnje oblačnosti v prvih dveh dekadah, slane ni bilo veliko. Postaja Breg—Tržič je v prvi mesečni tretjini zaznamovala 2 dneva z neurjem.

Že v prvi dekadi so imele nekatere postaje dneve, ko se je tehtnica dvignila (Prosenjakovci, Lendava, Pušča—Bistra). V drugi mesečni tretjini je zaznamovalo donos pet postaj, v tretji pa sedem. Samo opazovalec postaje Pušča—Bistra pripominja, da je pital (drugi tega ne omenjajo), a najbrž ni edini, ki je pokladal čebelam. V ostalem gre donos na račun paše na oljni repici in na sadnem drevju. Oljna repica je začela cveteti sredi aprila. Neugodno vreme je dolgo zadrževalo cvetenje sadnega drevja. Tu in tam je začelo cveteti v drugi dekadi, večinoma pa šele v tretji (razen jablane). Marelice so večinoma pozeble že februarja, ko so bile še v popkih. Opazovalec iz Ribnice na Pohorju je zabeležil v tretji dekadi izredno veliko porabo (520 dkg), žal ni poskušal tega razložiti. Na splošno v aprilu čebele niso mogle nadomestiti, kar so zamudile v marcu. Pravi izlet se je začel šele v drugi polovici aprila. Čebelarji pravijo, da robinije (akacije) čebele ne bodo mogle popolnoma izkoristiti, ker bo najbž zelo kratek čas cvetela. Opazovalec postaje Pušča—Bistra je pri pregledu 25. aprila ugotovil takole stanje: družine zasedajo 6—8 ulic in imajo 3—5 satov zalege.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah	
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snegom		
	mesečni tretjini dkg									
Breg—Tržič	marec	— 30	— 30	— 50	— 110	+ 1,6	14	1	19	154
	april	— 50	— 80	— 70	— 200	+ 6,6	17	14	3	96
Dražgoše—Škofja Loka		— 30	— 60	— 40	— 130	— 2,8	2	3	31	106
		— 10	— 40	— 70	— 120	+ 3,4	10	11	13	80
Zerovnica—Postojna		— 95	— 20	— 50	— 165	—	7	2	23	137
		— 100	— 75	— 55	— 230	—	19	9	4	130
Krka—Stična		—	—	—	—	—	17	5	28	96
		— 95	— 130	— 135	— 360	—	21	5	5	44
Novo mesto		— 40	— 40	— 40	— 120	+ 3,4	11	3	12	116
		— 40	— 90	— 20	— 150	+ 8,5	16	7	1	129
Sv. Lovrenc na Pohorju		— 70	— 100	— 110	— 280	+ 2,0	7	2	23	87
		— 70	— 70	— 160	— 300	+ 7,1	18	—	4	123
Sv. Lovrenc na Drav. p.		— 70	— 65	— 65	— 200	+ 0,6	12	1	20	164
		— 60	— 15	+ 25	— 50	+ 6,7	20	9	—	137
Dobova—Krško		— 50	— 50	— 60	— 160	— 0,2	11	—	—	—
		— 81	— 67	— 105	— 253	+ 5,3	22	7	—	—
Rogatec		— 30	— 40	— 70	— 140	+ 1,7	5	4	5	112
		— 30	— 70	+ 10	— 90	+ 7,9	19	8	1	113
Ribnica na Pohorju		—	—	—	—	—	—	—	—	—
		— 110	— 180	— 320	— 610	—	20	11	6	150
Cezanjevci—Ljutomer		—	—	—	—	+ 2,0	6	3	9	76
		—	—	—	—	+ 8,2	18	11	2	67
Pristava—Ljutomer		— 25	— 45	— 50	— 120	—	14	—	20	100
		— 70	— 50	+ 160	+ 40	—	23	7	2	136
Bučkovci—Ljutomer		— 50	— 40	— 40	— 130	+ 1,9	9	2	22	146
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota		— 50	— 60	— 70	— 180	+ 2,2	9	2	17	110
		— 30	— 70	+ 60	— 40	+ 8,4	23	5	1	132
Lendava		— 50	— 30	— 40	— 120	—	5	4	23	134
		— 30	+ 10	+ 70	+ 50	—	22	9	—	137
Selnica ob Dravi		—	—	—	—	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dragatuš—Črnomelj		— 50	— 105	— 60	— 215	—	—	4	—	—
		— 60	— 140	— 120	— 320	—	7	11	—	—
Logatec		— 70	— 90	— 100	— 260	+ 0,9	6	1	26	42
		— 50	— 30	— 34	— 114	+ 4,4	16	7	6	94
Bilje—Renče		— 30	— 45	— 75	— 150	+ 4,3	21	3	2	145
		— 25	— 60	+ 45	— 40	+ 9,4	24	9	—	169,5
Pušča—Bistra		— 60	— 70	— 30	— 160	+ 2,1	9	2	6	123
		+ 60	— 70	+ 90	+ 80	+ 8,2	21	13	—	136
Ljubljana		—	—	—	—	+ 2,0	—	3	5	124
		—	—	—	—	+ 7,6	—	14	3	142
Povprečki		—	—	—	— 165,0	+ 1,5	9,7	2,6	17,2	116,0
		—	—	—	— 159,2	+ 7,1	18,7	8,8	2,6	118,5

ALOJZ MASLO

Dne 29. oktobra 1956. leta je neozdravljiva bolezen iztrgala iz vrst našega čebelarkega društva tov. Alojza Masla iz Trnovega pri Ilirski Bistrici. Umril je razmeroma mlad, saj je bil rojen 2. maja 1920. Po poklicu je bil železničar. Čeprav je bil zelo

zaposlen, je vedno našel dovolj časa za svoje čebele. Skrbno jih je opravljal in hitro napredoval. Tik pred smrtjo jih je prodal, ker je zmanjkalo denarja za njegovo zdravljenje. S težkim srcem se je ločil od njih, toda ni kazalo drugače. Člani našega društva ga ne bodo zlepa pozabili, saj je bil eden tistih zavednih čebelarjev, ki ni manjkal na nobenem strokovnem sestanku. Zapustil je ženo in dva mladoletna otročiča. Njegovi prizadeti družini naše iskreno sožalje.

MARTIN MASTNAK

Zopet je legel v grob mož, ki je zaslužil, da se ga spomni tudi Čebelarstva družina Celje. Na veliki petek, 4. aprila letos smo pokopali na celjskem pokopališču odličnega moža, profesorja in gimnazijskega ravnatelja g. Martina Mastnaka. — Umril je v starosti 79 let. Bil je kmečki sin, rodom iz Dramelj nad Sentjurjem. Ko je prišel po zlomu Avstrije po prvi svetovni vojni iz Gorice, svojega prvega službenega mesta, v Celje, si je kaj kmalu nabavil čebele in jih potem z ljubeznijo oskrboval. Med zadnjo vojno so Nemci tudi njega poleg nešteti drugih izobraženecv pregnali v Srbijo. Pustiti je moral svojih 20 AZ-panjev, ko pa se je vrnil iz pregnanstva, svojih ljubljenih čebel ni več našel. Ker je bil že priletel, si novih ni več nabavil. Živel je kot upokojenec v Celju, vendar se je še vedno živahno zanimal za čebelarstvo.

Kot čebelar je vzgledno sodeloval v čebelarški organizaciji. Ko se je po zlomu Avstrije osnovalo v Ljubljani Slovensko čebelarstvo društvo in po vsej Sloveniji njene podružnice, je bil pokojnik med prvimi sodelavci ob ustanovitvi celjske čebelarke podružnice. Starejši čebelarji, ki nas je žal že malo, se prijetno spominjamo pokojnega Martina Mastnaka, ko nam je na občnih zborih dajal koristne nasvete in pobude. Ohraniti ga hočemo v trajnem spominu.

Počivaj, dragi tovariš čebelar, mirno v slovenski zemlji, ki si jo nadvse ljubil.

Jože Gaberšek

JOZE KLEMENCIC

Dne 21. febr. 1958 je bil v naši skromni galski fari, ki spada sedaj pod občino Zalec, pokopan ob obilni udeležbi svojih stanovskih tovarišev in drugih izobraženecv starosta slovenskih učiteljev tov. Jože Klemencič. Imenovan je deloval v Galiciji kot učitelj-vzgojitelj nad 43 let in tam tudi užival večino svojega pokoja. Ceravno kot upokojenec zaradi visoke starosti ni več gojil čebel, se mi zdi prav, da se ga v našem listu spomnimo kot nekdanjega čebelarja. Ves čas svojega službovanja v Galiciji je pokojnik z veliko vnemo čebelaril in marsikateremu dečku, poznejšemu čebelarju, vcepil lju-bezen do teh prekoristnih žuželk. Kraj Galicija je en sam sadni vrt in Klemencič je uvidel, da so tam čebele potrebne za oploditev sadnega drevja. Gojil je čebele pri šoli in čebelarstvo priporočal ljudstvu. Njegovo delo je bilo kronano z uspehom in tako je danes v tej okolici kar precej vzglednih gospodarjev-čebelarjev, ki se s hvaležnostjo spominjajo svojega nekdanjega dobrega in požrtvovalnega učitelja.

Počivaj, dragi vzgojitelj, v miru! Sadovi tvoje delo žive med ljudstvom. V spomin napisal: Ivan Pohole, čebelar in njegov nekdanji učenec iz Galicije.

Zahrbtnost nosemavosti je prišla letos še prav posebno do izraza. Družine so dobro prezimile in niso bile ob prvih spomladanskih izletih skoraj nič šibkejše kot ob zazimljenju. Toda konec aprila, ko je zacvetelo sadno drevje, so začele nenadoma slabeti. Čebelarji so si razlagali to tako, da odmirajo stare zimске čebele in da ni zanje pravega nadomestila, ker je matica zaradi deževne in mrzle pomladi večkrat prenehala zalegati. Na kako bolezen skoraj nihče ni mislil, na nosemavost tem manj, ker ni bilo nikjer opaziti znakov griže. Ti znaki so se pojavili šele sredi maja, a ne v panjih in na satju, temveč samo okoli žrela. Če si tako družino pregledal, si videl, da ima precej zalege, vendar premalo čebel, da bi jo ogrevale. In preostalo ni nič drugega kakor to, da panj izprazniš.

Izletavanje čebel. Navadno začno čebele izletavati, ko se zunaj dvigne toplota na 13°C. Če so čebele med gostim drevjem in v senčnih krajih, začno izletavati tudi kasneje. V panjih, ki so obrnjeni proti jutranjemu zgodnjemu soncu, se prikažejo prve izvidnice na bradah mnogo prej kot pa v tistih, ki imajo n. pr. žrela obrnjena proti severu. Ob toplem vremenu in dobri paši začno čebele z delom že pred četrto uro zjutraj in prenehajo z njim šele okoli 21. ure. Njih delovni dan traja v teh primerih nad 17 ur. Redko, a vendar se zgodi, da berejo celo ponoči, če je izredno dobra paša, noč pa posebno svetla, mirna in topla.

Pomen besede uljnjak in čebelnjak. O čebelnjaku na Slovenskem tja do Valvasorja, t. j. do leta 1689 nam niso znana nobena poročila. Vendar nam vsaj beseda uljnjak (uljnik), ki jo na Gorenjskem, na Štajerskem in Primorskem še danes uporabljajo namesto čebelnjak in je lastna tudi drugim slovanskim narodom (Hrvatom, Srbom itd.) kaže, da je bil neke vrste uljnjak poznan Slovanom že v njihovi pradamovini; za Karpati. Seveda pa je vprašanje, kakšen je bil prvotni pomen te besede: ali je pomenila le prostor, kjer so bili razpostavljeni ulji, ali pa samostojno pokrito

stavbo za panje, t. j. čebelnjak. Po vsem, kar vemo o čebelarstvu starih Slovanov, je še najbolj verjetno, da beseda uljnjak pomeni le prostor, kjer so stali panji oziroma drevesa, v katera so bili panji izdolbeni.

Splošna slovenska beseda je čebelnjak (čebelnik na Dolenjskem). Verjetno je mlajša od zgornje in pomeni stavbo, v kateri imamo čebele, pri Hrvatih in Srbih pa tudi samo prostor za čebele in šele v prenesenem pomenu to, kar pri nas, to je stavba, v kateri so panji.

Katere panje pitamo dražilno? Dražilno krmimo le močne panje, ki imajo dovolj hrane. Čebelja družina mora čutiti, da ima zadostno zalogo medu tudi za naraščaj, ki ga bo čez mero vzrejala zaradi dražilnega pitanja. Pri lakotnikih ne bo nobenega uspeha z dražilnim pitanjem, razen če so dovolj močni in če jim bomo pravočasno preskrbeli rezervno hrano. Prav tako je škoda dražilno krmiti slabiče, ki tako in tako komaj grejejo tisto zalogo, kolikor je imajo. Če so že v čebelnjaku in jih hočemo za vsako ceno obdržati, jim gnezdo, kolikor je mogoče, zožimo in jih dobro odenimo, špekulativno pa jih ne pitajmo!

Čebelarjeva obleka mora biti ne le čista, ampak tudi primerna. Ne sme biti prevročna, temna in ne preveč dlakava. Najboljša je iz svetlejšega gladkega blaga (platnenega). Zlasti dražijo čebele temni zametni klobuki, v katere se strašno rade zaletavajo in puščajo v njih svoja žrela. Če že nimamo posebne čebelarjeve obleke, si preskrbimo lahen in svetel plašč, v skrajnem primeru pa vsaj bel predpasnik, ki zakriva tudi prsi.

Čeprav slišimo včasih na račun čebelarja, ki dela pri čebelah v čebelarjskih rokavicah in čebelarjski kapi, hudomušne pripombe, moramo vendar reči, da so tako rokavice kakor čebelarjska kapa potrebne za urno in nemoteno delo pri čebelah. Kdor ima seveda le nekaj panjev in časa na pretek, dela lahko pri čebelah, kadar so najmanj sitne. V tem primeru skoraj res ne potrebujemo nobenih obrambnih sredstev proti piku. Drugače pa je v večjih čebelarstvih,

kjer dostikrat delo človeka lovi in ga mora opraviti v času, ki ni najbolj primeren za pregledovanje čebel. Človek, ki je ves dan izpostavljen čebeljim pikom, postane razburjen; zato delo površne opravilja. Pa ne samo to. Če čebelam onemogočimo pikanje, tudi nje same varujemo pred nepotrebno smrtjo.

Lopute. Naši starejši čebelarški pisci govore v svojih spisih o prednjih vratih pri čebelnjakih in o loputih, pritrjenih s šarnirji na prečne late ali grede.

Danes so že redki čebelnjaki s takimi napravami, vendar pa jih je še najti. Prednja vrata pri čebelnjaku so dvo-krilna in tako natakljena na nasadila, da se odpira eno krilo na desno, drugo na levo. Pozimi jih zapremo, da je čebelam toplo. Spomladi jih odpremo tako, da varujejo izletavajuče čebele pred nevarnimi vetrovi, poleti pa jih snamemo. Nekateri čebelnjaki so imeli spredaj vrata, ki so se odpirala z enim krilom navzgor, z drugim navzdol in je spodnje, kadar ni zapiralo čebelnjak, služilo kot naletna deska (bertah). Levstik imenuje taka vrata vavtaro. Mimo teh vrat pa so imeli nekateri čebelnjaki še posebne lopute, pritrjene s šarnirji na zunanje spodnje robove prečnih lat ali gred, da so zapirale vmesne prostore med gredami, zaradi česar je bilo videti samo žrela in brade panjev. Te lopute so varovale pozimi panje pred mrazom, poleti pa pred preveliko vročino. Sicer pa jih je bilo mogoče po potrebi odpirati navzgor in z zavojnicami pritrčiti.

Ali poznajo tudi čebele sočutje in so pripravljene pomagati? Bodisi da vzrejamo matice po tem ali onem načinu, vedno moramo pri tem računati z najrazličnejšimi presenečenji, ki neredko naporno delo popolnoma uničijo. Kaj je doživel neki čebelar? Nekega lepega junijskega dne je v popoldanskih urah vzel redniku matico in tako začel z vzrejo. Kake štiri ure potem je imel kaj videti iz svoje sobe.

V približno tri prste široki progi so se več minut selile čebele iz zelo močnega sosednjega panja v brezmatičnega rednika, ne da bi naletele na kako oviro.

Drugo jutro je čebelar pregledal oba panja in ugotovil naslednje: V brezmatičnem redniku je bila zopet matica, ki je zalegala, a v sosednji družini so bili matičniki, med njimi nekateri že pokriti.

Kaj se je zgodilo? Okoli sedmih zvečer, torej ob povsem nenavadnem času, se je roj prvec, odrekiši se običajnemu rojevemu rajanju v zraku, vselil pri brezmatičnem sosеду — da bi mu pripomogel do matice. Tako je pač moralo biti, kajti prav gotovo bi roj ne bil zapustil svojega panja po tej poti in ob takem dnevnem času, če bi ne bil sosednji panj brezmatičen.

Bilo je golo naključje, da je čebelar ves potek opazoval. Če bi ga bil prezrl, bi bil po devetih dnevih prav tako razočaran kakor že marsikateri čebelar, ki se mu je zgodilo kaj podobnega. Tukaj opisani primer, ki verjetno ni osamljen, pa ni edina možnost, da pride brezmatičen rednik nezaželeno zopet do matice.

(Po Leipziger Bienenzeitung S. R.)

Iznajdljive čebele izvidnice. Ob rojenju lahko marsikateri dan opazimo, kako posamezne čebele obletavajo prazne panje, zlezejo vanje in zopet odlete. Tudi panje, ki imajo žrela le slabo zasedena, pregledujejo. Te čebele ne priletavajo zato, da bi ropale. Navadno prihajajo od kakega roja, ki nekje visi in je razposlal svoje oglednice, da poiščejo nov dom. Tudi se zgodi, da te izvidnice že gredo na pot, še preden roj zapusti panj. V tem primeru se ne ujedajo, ampak se vrtinči in vedno bolj bliža prostoru, ki so ga izvidnice našle kot primerne za vselitev.

Da so mu za to dobrodošle tudi brezmatične družine, dokazuje naslednji doživljaj:

Nekemu vnetemu začetniku, ki je večkrat spraševal za svet sosednjega starejšega čebelarja, je izročil panj. Kakor sta ugotovila, je bil to roj s pevko. Zelo verjetno je mladi čebelar pri nekem opravilu, ki ga je bil opravil pred več kot dvema tednoma, staro matico po nerodnosti stisnil, nakar je panj kakor v vseh takih primerih nategnil nekoliko zasilnih matičnikov.

Nekaj dni po roju je mladi čebelar prisol sosedu, naj pride k njemu, češ da je izrojenec nenavadno nemiren. Sosedova domneva je bila pravilna; že pri žrelu se je dalo spoznati, da je panj brezmatičen. Prav gotovo se mlada matica ni vrnila s prahe. Zato je sosed šel domov po sprašeno matico. Ni preteklo četrte ure, ko se je vrnil. Toda njegova pomoč ni bila več potrebna, kajti cela čelna stran panja je bila vsa črna čebel, ki so se počasi, popolnoma neovirano,

zadovoljno brneč pomikale v panj. Bil je roj, ki so ga izvidnice privedle v to brezupno brezmatično družino, kdo ve od kod.

(Po Leipziger Bienenzeitung S. R.)

Ni pravila brez izjeme. Neki čebelar je imel družino, ki je približno od 20. maja dala vsak 8. do 10. dan po en srednji roj. Tako jih je dobil že pet. Kako naj si razložimo ta pojav? Vzrok je pravzaprav preprost. Stara matica ni šla s prvcem kakor po navadi, ko čebele pokrijejo prve matičnike, pa tudi z nobenim poznejšim rojem.

Ko so starca preiskali po petem roju, je imel še vedno deset satov dobro zasedenih, devet pa jih je bilo zaleženih. Gnezdo je bilo videti popolnoma v redu. V vseh šestih tednih po 20. maju ni bilo nobene prekinitve v zaleganju, kajti tako nastali presledek bi se moral dati vsekakor ugotoviti. Tudi moč panja je govorila proti taki domnevi.

Presenetljivo je bilo, da je kljub poznemu letnemu času imela družina ob pregledu na srednjem satu zopet en pokrit in še en odprt matičnik, v nekem matičnem nastavku pa jajčece. Mar ji boljno razpoloženje še vedno ni zamrlo?

(Po Leipziger Bienenzeitung S. R.)

Zakaj se mora matica večkrat sprašiti. ČebelarSKI znanstveni zavod v Moskvi je s seciranjem večjega števila matic in trotov pokazal, zakaj je potrebno večkratno parjenje, da doseže matica polno plodnost:

a) Prostornina semena, ki izpolnjuje oba matičja jajcevoda, je trinajstkrat tako velika kot prostornina tretjega semena.

b) Teža semena, ki izpolnjuje matičja jajcevoda, je štiri do petkrat večja kakor povprečna teža semena, ki ga vsebuje tretji semenski mošnjiček.

c) Število spermijev v matičjih jajcevodih (povprečno 107,9 milijonov) je približno desetkrat tako veliko kakor število spermijev v tretjem semenu (10,9 milijonov).

d) Dejstvo, da so našli tri matice z dvema znamenjema sprašitve, kaže, da se matica na enem poletu lahko spraši z več kakor enim trotom. Smemo pač domnevati, da se matice s svatbenega poleta vračajo, bodisi ker se znamenje sprašitve med poletom ni dalo odstraniti, bodisi ker so semenske vodnice na-

polnjene z zadostno količino semena. Ždi se tudi, da se med parjenjem ne odtrga pri vseh trojih spolna troba.

Kosmatinca pod Kumom mikajo čebele. Ze 20 let je minilo, odkar se je klatil po tukajšnjih krajih medved. Lansko leto pa je spet prišel na obisk. Medved hodi iz kraja v kraj in razburja prebivalstvo. Posebne škode ni napravil, pač pa že mnogo strahu. V bližini Polšnika se je pridružil nekemu kmetu, ko je gnal kravo na pašo. V Svibnem je prišel na njivo k nekemu drugemu kmetu zvečer, ko je oral. Prišel je k pastirjem na paši in tam začel loviti mlado živinče za rep.

Lansko jesen je poskušal srečo pri čebelah, pa mu ni uspelo vdreti v čebeljak, ker so bili panji tesno zloženi skupaj. Potisnil je le en panj navznoter. No, in ker je bil v bližini škaf grozdja, se je spraval na tega. Nato se je lotil še zeljnatih glav na njivi, eno odtrgal in se poigraval z njo.

V letošnjem marcu se je prikazal včasih tu, drugič tam. 27. marca smo ga pri nas zjutraj zagledali skozi okno, kako hlača po debelem snegu čez njive v nasprotni hrib. Ker sem si ga hotel ogledati od blizu, sem šel za njim in ga dohitel. Kakega sovraštva ni pokazal. Za ljudi se menda sploh malo meni. Navadno nekoliko postoji, te pogleda in nadaljuje svojo pot.

Zvečer istega dne mi pride nekdo povedati, da imam pri čebelah pol ure od doma precej narobe in da je bil pri njih najbrž medved. Čebele imam tam spomladi pod kozolcem, kjer imajo včasih ugodno pašo na resi. Ko pa pridem tja, me je že čakalo precej ljudi, ki so mi povedali, da jih je obiskal kosmatinec iz gozda.

Ker sem pred dnevi pregledal družine zaradi hrane, je bilo medvedu delo olajšano in zato panjev ni preveč poškodoval. Lotil se je samo zgornje vrste. Iz treh je dobil nekaj satov in jih s čebelami vred odnesel proč na travnik. Tam se je potem goštil, en meden sat pa je nesel še daleč v hrib. V bližini mojih čebel se je medved zadrževal še nekaj dni, nato sta ga pa dva fanta odgnala daleč tja pod Kum.

Čebele sem zavaroval, kakor sem pač vedel in znal, da se obvarujem ponovne škode, kajti medveda bo sedaj, ko je okusil med, še skominalo po čebelah.

Hinko Klanšek

POROČILO

o VII. rednem občnem zboru Zveze čebelarških društev za Slovenijo

Dne 4. maja so se zbrali v dvorani I. gimnazije v Ljubljani zastopniki 23 čebelarških društev, da pregledajo poslovanje Zveze v preteklem letu, da izvolijo nov upravni odbor in določijo smernice za njegovo bodoče delo. Od 38 društev, kolikor jih je sedaj v članjenih v Zvezi, 14 ni bilo zastopanih. Ker pa je bilo navzočih 71 delegatov, je predsednik Stane Mihelič ob 9. uri ugotovil sklepčnost in spregovoril nekaj uvodnih besed. Posebej je pozdravil starost naših čebelarjev, tovariša Avgusta Bukovca in direktorja Medeksa, tov. Mirana Goslarja, kot zastopnika Poslovne kmetijske Zveze. Ker k predloženemu dnevnemu redu ni bilo nikakih pripomb, je prešel k volitvi delovnega predsedstva in posameznih komisij. V delovno predsedstvo so bili izvoljeni Alojzij Benko, Peter Močnik in Valentin Benedičič. Za overovatelja zapisnika sta bila določena Jože Žitnik in Vlado Rojec. Kandidacijsko komisijo so sestavljali tovariši Rudolf Galob, Mihael Mikec in Franc Resman, verifikacijsko pa tovariši Anton Verbič, Ciril Kopitar in Ivan Zunko.

Ko je delovno predsedstvo zasedlo svoja mesta, je podal poročilo upravnega odbora tajnik tov. Ciril Kopitar.

Ožji upravni odbor je imel v minulim poslovnem letu 10 sej. Plenarni seji sta bili dve. V poletnih mescih smo se manj sestajali, ker so se odborniki mudili pri svojih čebelah na pasiščih izven Ljubljane. Pa tudi s podeželja smo prejeli manj dopisov. Po končani paši je društveno delo zopet oživel in je tajnik imel polne roke dela.

Zaradi dobre letine so čebele nabrale precej hojevca ter ga nanosile okrog zalege za zimsko zalogo. Če bi ostal ta med v panjih, bi lahko prišlo spomladi do raznih neprijetnosti. Na priporočilo »Čebelarškega društva Maribor« smo razposlali okrožnico z navodili, kako naj čebelarji ravnaajo, da se obvarujejo škode. Misliti je bilo treba tudi na sladkor. Ker se podjetje Medeks ni hotelo spuščati v trgovino s čistim sladkorjem, češ da pri

tem nič ne zasluži, smo se dogovorili z grosističnima podjetjema Mercator in Prehira, da bi ga dobavljala neposredno društvom, družinam, čebelarškim odsekom in posameznim čebelarjem. Tam ga je lahko prejel vsak čebelar, če je predložil naše potrdilo, ali potrdilo čebelarškega odseka. Ker pa je moral vsakdo vzeti najmanj 50 kg sladkorja, kar je za malega čebelarja z 2 ali 3 panji preveč, je Zveza kupila zanje nekaj sladkorja ter jim ga prodajala po engro ceni na drobno.

Naj se povrnem k lanskim pašnim razmeram. Povsod v Sloveniji je medila hoja. Ponekod je bila paša boljša, drugod pičlejša. Toda pri tem so se pokazale marsikateri pomanjkljivosti.

S predavanji, osebnimi stiki in s pisanjem člankov v društvenem glasilu bomo morali navajati čebelarje k pravemu tovarištvu. Kar se dogaja včasih na pasiščih, presega vse meje. V nekaterih primerih je Zveza intervenirala, da ni prišlo do sodnih procesov. Razpasla se je namreč navada, da si laste poedine čebelarške družine pravico dodeljevanja pasišč tudi ob taki paši, kot je bila n. pr. hojeva. Pri tem pa še zahtevajo nekako odškodnino. (Primer v Borovnici). Vse take nepravilnosti bi odpravil čebelarški zakon, če bi ga imeli.

Na neki seji je prejel tov. Žitnik nalogo, da sestavi osnutek tega zakona. Ko ga je napravil, smo ga temeljito prereševali in ga sprejeli s potrebnimi spremembami. Prepis osnutka smo razposlali tudi vsem našim društvom, ki so ga na svojih sejah izpopolnili.

Mnogo prahu in nejevolje je povzročilo med čebelarji ravnanje nekaterih davkarjev pri obdavčitvi čebel, odnosno pri prodaji medu. Posamezne družine, društva in poedince smo poučili, kako je treba sestaviti davčne prijave za prodani med.

Poglavje zase pa je načrt novega davčnega zakona, ki predvideva občutno obdavčenje čebel. Da to preprečimo, je Savez v Beogradu sklical sejo, na katero je tudi naša Zveza poslala svojega zastopnika. Na seji so se odločili za memorandum, ki ga namerava Savez izročiti po svojih zastopnikih predstavnikom naših oblasti. Tudi mi smo prejeli prepis tega memoranduma in z njim soglašamo,

pristavili pa smo še poseben predlog glede obdavčitve čebel. Sadovi našega nastopa se že kažejo. Zveza je prejela 9. aprila t.l. od gospodarskega odbora Ljudske skupščine LRS dopis, v katerem nas poziva, da sestavimo predlog za obdavčitev. Sestavili smo komisijo, ki bo ta predlog napravila ter ga z utemeljitvijo poslala na pristojno mesto.

Na pobudo in s podporo Zveze so čebelarke družine pod Krimom in ljubljanska čebelarška družina priredile lani čebelarški tabor v Strahomerju, ki je lepo uspel. Omenjam to samo zaradi tega, ker so se te družine pri delitvi čistega dobička spomnile tudi tiskovnega sklada »Slovenskega čebelarja«. S tem v zvezi naj še povem, da je tudi čebelarško društvo Gornja Radgona poslalo za tiskovni sklad 5000 din. Vsem darovalcem izrekam našo zahvalo z željo, da bi njihovemv vzgledu sledila še ostala društva in družine. Na jasnem si moramo biti, da živi Zveza od gotovine, ki jo ima od prej. Ta gotovina rapidno usiha. Clanski prispevek, kljub temu da je letos višji, ne zadostuje niti za najemnino in pisarniške izdatke. Kje so pa še ostali stroški, kot n.pr. za kurjavo, razsvetljavo, čiščenje prostorov, plače uslužbencem itd. Razen tega mora naša Zveza plačevati Savezu za vsakega člana po 25 din. Resno bo treba vse to premisliti. Največje izdatke ima Zveza z izdajanjem Slovenskega čebelarja, ki je zaradi nizke naročnine že več let pasiven.

Slovenski čebelar. Ker prevladuje med našim članstvom želja, da bi Slovenski čebelar izhajal mesečno, smo v začetku lanskega leta zbrali vse potrebne podatke za tako izhajanje in ugotovili, da bi morali pri neizpremenjenem številu naročnikov zvišati letno naročnino vsaj na 600 din, če bi se hoteli izogniti izgubi. Ker pa smo se bali, da bi zaradi povišanja naročnine padlo število naročnikov in bi prišli zaradi tega v zagato, smo zahtevali od vseh društev jamstvo, da se število naročnikov zaradi povišanja naročnine ne bo zmanjšalo, a če bi se, da bodo društva krila nastalo izgubo iz lastnih sredstev. Na našo okrožnico sta pozitivno odgovorila samo dve društvi, druga pa so jamstvo odklonila. Zato smo morali ostati pri starem načinu izhajanja v dvomesečnih presledkih na 48 straneh.

List tiskamo v 5000 izvodih, od celokupne naklade pa spečamo 4820 izvodov

z všteti 74, ki jih oddajamo brezplačno v zameno za tuje strokovne liste odnosno knjižnicam in nekaterim zavodom. Kljub temu, da je letos število naročnikov narastlo za 450, pa kaže dosednji obračun, da bomo imeli približno 78.000 dinarjev izgube. K tej izgubi bo po znanem dogovoru polovico prispevala Glavna zadružna zveza, tako da bo morala naša Zveza dati za vzdrževanje lista kakih 39.000 din, kar bo občutno obremenilo njeno blagajno, tem bolj, ker je že lanske letošnja izguba znašala 164.000 dinarjev. Do teh izgub ne bi prišlo, če bi bilo naše članstvo bolj zavedno in vsaj list, ki ga prejema, v redu plačevalo. Značilno je, da je ostalo za lansko leto neizterjane naročnine 325.920 din, za novi letnik pa 146.900 din. Vsi naši opomini in grožnje pri nekaterih prav nič ne zaležejo in tako bomo prisiljeni proti njim nastopiti sodno. To pa bo samo znižalo dohodke, ki jih predstavlja neizterjana naročnina. Zato pozivam vsa društva, da pregledajo svoje vrste, poiščejo dolžnike in jim dopovejo, kaj je njihova dolžnost.

V zadnjem času se vedno bolj množe klici po rednem mesečnem izhajanju Slovenskega čebelarja in mnoga društva so že pristala na povišek naročnine. Mimogrede naj povem, da je naročnino povišalo tudi zagrebško »Pčelarstvo«, in sicer od prejšnjih 500 din na 850 din. Če zmorejo tak povišek hrvatski čebelarji, zakaj bi ga ne zmogli pri nas?

Z lanske letošnje vsebino lista so bili čebelarji kolikor toliko zadovoljni. Nekaj kritike je bilo le o nekaterih redkih člankih.

Lani je sodelovalo pri listu 32 avtorjev, objavljenih pa je bilo poleg raznega drobiža, organizacijskih poročil in obvestil naših opazovalnic 39 člankov. Mnogo člankov je bilo tako obširnih, da so morali iziti v več nadaljevanjih, kar je povzročilo, da list ni bil toliko pester, kot bi bil pri krajših člankih.

List je urejeval uredniški odbor, sestavljen iz članov naše Zveze in Odseka za čebelarstvo pri GZZ. Vse prejete članke je na svojih sejah temeljito pregledal in tudi določil, kaj je primerno za objavo in kaj ne. Sprejete članke je potem glavni urednik, tov. Rojcek primerno prikrojil za objavo.

1.—2. letošnja številka se je precej zakasnila, kar je vzbujalo nejevoljo pri nekaterih članih. Zamudo je deloma zakrivil glavni urednik, ker je moral pri-

praviti rokopis za praktični del Sodobnega čebelarstva, ki ga je začela tiskarna v februarju staviti. Dela z rokopisom je bilo toliko, da ni preostajalo časa za še kaj drugega. Zato naj mu tovariši čebelarji to zamudo oprostite.

»Sodobno čebelarstvo«. Kakor je razvidno iz knjižnega oglasa, ki smo ga priložili 3.—4. številki Slovenskega čebelarja, je delo za našo drugo čebelarsko knjigo v polnem teku. Izšla bo predvidoma v juliju. Obsegala bo čez 500 strani, krasilo pa jo bo okrog 300 izbranih slik. Knjiga obravnava predvsem praktična čebelarska vprašanja, posega pa tudi v preteklost in prikazuje razvoj našega čebelarstva. Ko bo izšla, bo s prvo knjigo sestavljala zaključeno celoto, ki bo v ponos ne samo njenim sestavljalcem, temveč tudi vsem našim čebelarjem. Saj se morejo s tako popolnim delom ponašati le malokateri drugi narodi.

Knjiga bo izšla kakor prva v 3500 izvodih, čeprav so bili nekateri mnenja, da naj bi bila njena naklada nekoliko manjša. Upamo, da jo bomo kljub razmeroma visoki nakladi kmalu spečali in da ne bo denar, ki smo ga v to podjetje vložili, predolgo ležal neizkoriščen. Vse to pa je seveda odvisno od naših društev in družin. Če bodo ta znala na svojih sestankih razviti primerno propagando, prav gotovo ne bomo imeli zaradi tega posebnih težav. Opozorjam predvsem na to, da bo knjiga v prednaročilu mnogo cenejša kot kasneje po izidu. Zato naj čebelarji čimprej izpolnijo naročilnico, ki je priložena našemu oglasu, in naj jo nam pošljejo. Nekaj smo jih sicer že prejeli, toda zdi se nam, da z naročilom nekateri le preveč odlašajo.

Predavanja in tečaji. Ako hočemo napredovati, moramo skrbeti ne samo za izdajo strokovnih knjig, temveč tudi za predavanja in tečaje.

Kar se tiče predavanj, naj omenim, da so jih prirejela skoraj vsa društva, posebno pa Maribor, Ljutomer, Celje in Murska Sobota. Čebelarsko društvo Celje ima to lepo urejeno. Vse družine njihovega društva so zadolžene, da morajo imeti med letom vsaj po eno predavanje. Maribor je poleg rednih predavanj organiziral celo večdnevni tečaj. Tak tečaj so imeli tudi v Murski Soboti. Ostala društva naj jih posnemajo!

Zveza je pripravljena kakor doslej tako tudi v bodoče ustreči željam društev glede predavateljev. Sestavili smo

pravilnik ter seznam predavateljev in predavanj, ki so ga vsa društva v prepisu prejela.

Zveza je v pretečenem letu sprejela v svoj načrt dva tečaja, enega splošnega, drugega pa o vzreji matic. Prvi tečaj je dobro uspel, saj se ga je udeležilo nad 50 čebelarjev iz vseh krajev Slovenije. Tečaj o vzreji matic pa smo preložili na ugodnejši čas.

Naj poročam še o delu naših predavateljev. Tovariš Rojec je predaval v 12 krajih. Razen tega pa je predvajal tudi film iz življenja čebel.

Tovariš Senegačnik je obiskal kot predavatelj 8 krajev, tovariš Rožman 3, tovariš Kobal pa prav tako 3. Razen tega smo poslali na večino društvenih občnih zborov naše delegate, ki so članstvu stali ob strani z organizacijskimi in strokovnimi nasveti.

Čebelarski muzej. Glede tega, da bi stare predmete, ki prikazujejo način čebelarjenja naših prednikov, ohranili za namcem, smo že marsikaj storili, toda še vedno premalo. Pomislimo samo na panjske končnice, ki jih je zbrala Zveza ter jih hranil sedaj etnografski muzej. Tudi še nekaj drugih starinskih čebelarskih predmetov smo izročili v varstvo omenjenemu muzeju. Zadnje čase smo pa dobili po zaslugi tov. predsednika precej slavnatih kosov s Štajerskega in Bele krajine, vendar nas čaka še mnogo dela, da rešimo propada, kar je še med narodom.

V Radovljici je GZZ ustanovila čebelarski muzej, pri katerem sodelujejo tudi naši člani. Ta muzej zbira predvsem predmete z Gorenjske, iz klasičnega kota našega čebelarstva, prav tako pa se zanima za čebelarske predmete iz ostale Slovenije. Zato prosimo člane, da pri zbiranju pomagajo in obveste o čebelarskih zanimivostih, ki bi jih kje odkrili, tov. Resmana, ki je upravnik tega muzeja.

Knjižnica je bila lansko leto na novo urejena in inventarizirana. Inventarna knjiga izkazuje 1596 številok. Od tega odpade na periodiko 840 številok. Med periodiko so všteti samo vezani popolni letniki čebelarskih časopisov. Nevezanih ne izposojamo, zato jih tudi v tej statistiki ne navajamo. Med navedenimi knjigami je več duplikatov, in sicer med prvimi knjigami 169, med periodiko pa 295, tako da ima knjižnica 1132 različnih del. — Raritete, ki jih vodimo pose-

bej, imamo shranjene v zaklenjeni omari. Izven knjižnice jih posojamo samo v izjemnih primerih, predvsem v znanstvene namene. Teh knjig, ki predstavljajo največjo vrednost naše knjižnice, je 58, med njimi 6 duplikatov.

Od zadnjega občnega zbora se je knjižnica pomnožila za 111 knjig. Iz dotacije, ki ji jo je Zveza naklonila, je bilo kupljenih 64 knjig, 45 smo jih dobili v dar, 2 pa v zameno za »Sodobno čebelarstvo«. »Seleče pčelarjenje« je daroval avtor knjige, tov. Simič, 44 ostalih knjig pa ljubljansko čebelarsko društvo.

V zameno za Slovenskega čebelarja prejemamo sedaj 47 časopisov. Posameznih številk ne izposojamo, temveč le polne letnike.

Knjižnica je nameščena v zadnji sobi za trgovskimi lokali podjetja Medeks. Odprta je vsak dan dopoldne od 10. do 12. ure, vendar zadnji čas ne posluje redno, ker je knjižničar, tov. Rojec, preveč zaposlen pri urejanju in tisku drugega dela »Sodobnega čebelarstva«.

Akcija za sajenje medovitih rastlin bo počasi rodila sadove. Tako je ljubljansko čebelarsko društvo posadilo v Ljubljani in bližnji okolici nad 2000 drevesc gledičije. Razveseljiva poročila o podobnih akcijah smo prejeli tudi od nekaterih društev s podeželja, kar bo ste slišali iz poročil o njih delu.

Zdravstvena zaščita naših čebel. Zveza je budno na straži, da bi se ne razpasle med našimi čebelami kakršnekoli nalezljive bolezni. Sodeluje pa tudi pri republiški komisiji za zatiranje čebeljih bolezni. Naša društva sodelujejo pri zatiranju čebeljih bolezni po svojih zastopnikih, ki dajejo navodila za zdravljenje. Prihajajo razveseljiva poročila tako s Štajerske kot z Gorenjske, da je pršičavost čebel domala zatrta. Dobili smo obvestila predvsem iz Postojne in izpod Nanosa, da se je tamkaj pojavila nosečavost. Zveza ima na zalogi Nosemack, ki je članom vedno na razpolago. Če ga kdo zaprosi pismeno, ga odpošljemo takoj po prejemu naročila. V tem pogledu je prejela Zveza že več zahval za ekspeditivnost.

Opazovalne postaje. Zveza je do sedaj vzdrževala 20 opazovalnih postaj, ki pa pomenijo zanjo tudi finančno obremenitev. O tem je razpravljala plenum. Prišel je do zaključka, da bi bilo najbolje, če bi posamezna društva prevzela v svojo okrho tiste opazovalne postaje, ki so na njihovem teritoriju.

V tem letu je delovalo 20 opazovalnih postaj, ki so iste kakor lani. Pohorske 3 postaje pošiljajo tudi mesečna in sezonska tridnevna poročila Kmetijskemu inštitutu. Večina opazovalcev je podatke redno vsak mesec pošiljala. Iz teh podatkov smo sestavljali poročila za Slovenskega čebelarja. Zal moramo ugotoviti, da je v tabeli ostalo nekaj mest praznih, ker so nekateri pošiljali nepopolna poročila ali pa sploh nobenih. Take opazovalce je treba zamenjati. Nekaj podatkov je bilo nepopolnih, ker nekatere postaje nimajo termometrov za določanje maksimalne in minimalne temperature. Te bi bilo potrebno nabaviti.

Tudi razporeditev postaj ni najboljša. Tako ima čebelarsko društvo Ljutomer 3 postaje, Ljubljana z okolico pa nobene. Sorazmerno preveč jih je na ajdovih območjih, premalo pa v krajih z gozdno pašo.

Dolžniki Zveze. Razsodišče je razsodilo nam v prid glede Namarja. Toda Namar naenkrat noče priznati razsodbe razsodišča. Vso zadevo smo sedaj izročili rednemu sodišču. Nadalje je Zveza vložila tožbo proti nekaterim bivšim Čegistom, ki ji nečejo vrniti izposojenega denarja za prevoze na pašo. Večina dolžnikov pa redno odplačuje obroke.

Naši odnosi s trgovskim podjetjem Medeksom so prijateljski. Ob novem letu smo prejeli sporočilo, da žele z Zvezo čim tesnejše povezave. To njihovo željo toplo pozdravljamo. Podjetju Medeks se moramo zahvaliti, da je kljub dobri letini obdržalo odkupno ceno medu toliko visoko, da so prišli čebelarji do potrebne denarja in so z njim krili dolgove iz prejšnjih suhih let. Tudi so prejela društva in kmetijske odkupne zadruge ristočno, ki ga je podjetje namenilo predvsem za napredek čebelarstva.

Naši odnosi s Poslovno zadržno zvezo se čedalje bolj utrjujejo, saj je bila izvoljena na zadnjem republiškem sestanku čebelarjev v njihov odbor polovica naših članov. Naš tov. predsednik je v debati poudaril, da je slovensko čebelarstvo s tem napravilo velik korak naprej. Sodelovanje pa se bo še bolj poglobilo, ko bomo na današnjem občnem zboru volili novi odbor, v katerega naj bi prišla polovica zastopnikov Čebelarskega odbora Poslovne zadržne Zveze.

To bi bilo poročilo o delu Upravnega odbora naše Zveze v preteklem letu.

(Dalje prihodnjic)

DOPISI

ČEBELARSKA DRUŽINA »ŠALOVCI«

Dne 19. januarja t.l. so se enajstič po osvoboditvi zbrali »gorički čebelarji« polnoštevilno na letnem občnem zboru. Družina je bila ustanovljena na pobudo Martina Baboška v letu 1946 za čebelarje vzdolž železnice v gornjem delu Prekmurja od tunela na Stranjecih do

Občnega zbora družine se je udeležil tudi zastopnik čebelarskega društva v Murski Soboti tovariš Rok Jezernik. Izvolili smo novi odbor in razpravljali o perečih vprašanih goriškega čebelarstva. Predsednik Adam Jošar je orisal v svojem poročilu težaven položaj naših čebelarjev, ker je ajdova paša popolnoma odpovedala. Nujno potrebna je dobra organizacija in temeljita izobrazba. Organizirati se je treba zlasti

Gorički čebelarji na letnem občnem zboru v Šalovcih

Hodoša pri madžarski meji. Stela je okrog 42 članov. Pozneje so se od te družine nekateri čebelarji odcepili in ustanovili novi družini v Križevcih in Hodošu. Matična družina v Šalovcih šteje danes 22 članov.

Vse do zadnjega časa je bilo čebelarstvo v tem delu naše republike zelo zaostalo. Le redki so čebelarili s panji večje mere in premičnim satjem. O umnem čebelarjenju niso imeli pojma in zato ni nič čudnega, da je čebelarstvo v koših večinoma propadlo, zlasti ko so nastopile slabe letine. Danes vidimo v več krajih samo še prazne čebelnjake, ki jih kmetje uporabljajo za shranjevanje kmečkega orodja. Take žalostne slike morajo iz naših krajev zginiti. Potruditi se moramo, da ti stari čebelnjaki spet ožive.

pri prevozih, da bodo prepeljali čebelarji med letom, ko ni doma nikakršne paše, čebele kam drugam, izobraževati pa se morajo, da bodo znali dobro ravnati z njimi. Večinoma čebelarijo pri nas v žniderskih, le nekaj tudi v drugih panjih. Ker je čebelarstvo neprecenljive vrednosti za naše gospodarstvo, predvsem za opraševanje sadnega drevja, tudi pri nas ne smemo pustiti, da bi propadlo.

Čeravno akacija v naših krajih ne uspeva preveč dobro, jo moramo le skušati razširiti. Saditi pa moramo še druge kot n. pr. deteljo, zlato rozgo, rudbekijo ni krljiko.

Občni zbor je bil zaključen z željo, da naj se čebelarji krepko oprimejo dela za napredek našega čebelarstva na najsevernejši meji naše domovine. V. L.

OBČNI ZBOR ČEBELARSKÉ DRUŽINE V ZG. POLSKAVI

Letos nismo bili posebno delavni, kar ti medenje hoje nas je zaposlilo, da nismo imeli časa za kaj drugega. S potrebnimi smo še kar založeni, posebno pa nam gre od rok kuhanje veččin (tovariš Brdnik) in izdelovanje satnic (tovariš Obrovnik). Na območju družine je 38 čebelarjev, od katerih pa jih je bilo doslej včlanjenih le 9. Po zaslugi tovariša Premzla so pristopili štirje novi. Letos šteje družina 15 članov, a upamo, da se bo število še povečalo. Dohodkov je bilo 3727 din, izdatkov 3600 din, tako da je v blagajni še 127 din. Možnosti, da se dohodki povečajo so dane, le agilnosti je treba!

Občnemu zboru je prisostvoval predsednik društva tovariš Močnik. Zbrane člane je opozoril na velikanska neplodna zemljišča vzhodno in zapadno od Pragerskega, ki naravnost kličejo, da jih zasadimo z medovitimi rastlinami. Tu bi uspevale razne vrbe, bela medena detelja, zlata rozga, rudbekia, krljlika, pajesen itd. Prisotni čebelarji so se pritoževali zaradi brezsmiselnega sekanja raznega grmovja in so bili mnenja, da sejanje in saditev navedenih rastlin nima pomena. Toda tudi proti takemu početju se moramo boriti!

V novi odbor so bili izvoljeni: Ivan Vokač, predsednik, Ernest Kranjc, tajnik, Mirko Erhatic, blagajnik, Anton Brdnik, gospodar, E. Kranjc, I. Vokač, poverjenika za pašo, in Stefan Premzl. Kot delegata za društveni občni zbor smo določili Ivana Obrovnika in Feliksa Vindiša. Sklenili smo pregledati vse panje v območju družine, povečati število članov, prirediti čebelarstvo veselico, poskrbeti za predavanje o vzreji matic, pomagati novincem pri delu ter zboljšati čebeljo pašo. E.

IZ CIRKOVCEV

Najprej vas lepo pozdravljam in se vam zahvaljujem za poslano številko Slovenskega čebelarja. Sedaj, ko nimamo pouka in ne bom šel nikamor na počitnice, jih zvesto prebiram. Ze mnogo sem se naučil iz njih. Sodobno čebelarstvo, II. del pa bom kupil in vam bom denar pravočasno poslal.

Rad bi se dopisoval z vašim uredništvom. Danes bi vam rad opisal svoje čebelarstvo. Imam tri panje čebel. Vozim jih na kostanjevo pašo. Peljem jih

skupaj s svojim stricem že zgodaj spomladi, da se do kostanjeve paše ojačajo. Letos jih nameravam peljati v Prekmurje na akacijo. Stric ima 17 panjev čebel. Čebelarim zato, ker imam čebele rad. Ves denar, ki si ga prihranim, vložim v čebele. Letos sem ga precej zbral. Nekaj denarja mi dajo tudi starši. Čebelarstvo nameravam razširiti na 5 panjev.

Čebelarim samo z AZ-panji Ker so pri nas zelo razširjeni novi panji, ki jih je izumil velečebelar Kirar, in se čebelarji, ki čebelarijo v teh panjih, zelo pohvalijo, vas prosim za nasvet, ali je bolje čebelariti z AZ-panji ali z novimi. Ze naprej se vam zahvalujem za odgovor.

Vas pozdravlja Maks Medved
iz čebelarstvo družine Cirkevci

Odgovor uredništva: Če ste že začeli čebelariti v AZ-panjih, ostanite kar pri njih, saj uspehi v čebelarstvu niso odvisni od panjev, temveč od znanja čebelarja in pašnih razmer. Izmenjava panjev bi vam nakopala samo nove stroške. Bolje je, da s prihranjenim denarjem povečate svoje sedanje čebelarstvo.

ČEBELARSKA DRUŽINA KOZJE

Na občnem zboru smo ugotovili, da so čebelarji v letu 1957 dobro odrezali, kjerkoli so čebele pravilno zazimili in jih oskrbeli s hrano. Pomlad čebelam ni dala cvetja, ker sta ga uničila mraz in sneg. Pašo je pravzaprav nudil šele kostanj, pač pa je ponekod hoja čebelam dobro postregla.

Tov. Jakob Kresnik je člane seznanil z delom celjskega čebelarstva društva. Čeprav pomlad čebelarjem ni bila naklonjena, je društvo svoje naloge nemoteno opravljalo, saj je priredilo po družinah 54 predavanj, posebej še o borbi proti boleznim čebel. Spomladi so člani izkoristili vsako priliko, da so nadzirali zdravstveno stanje čebel, zato ni bilo nikjer primera obolenosti. Družina bi naj pooblastila dva čebelarja, ki bi vzrejala matice in ki bi jih potem po potrebi oddajala drugim čebelarjem.

Lani niso kranjiči pri nas skoraj nikjer rojili, tako da so bili zagedelj marsikje v zadregi. Zato so vsi pozdravili zamisel, da bo v Kozjem predavanje o narejenih rojih in še drugo o vzreji matic. Če bo le vreme, bosta obe predavanji pred kakim čebelnjakom. Mnogo smo govorili o medovitih rastlinah. Na

plazovju in ob potokih bi naj zasadili ive, ki dajejo zgodnjo pašo. Za živo mejo in na mesta, ki se jih ne da drugače izkoristiti, bomo zasadili bisernik. Ta cvete vse leto in dobro med. Tudi dvoletno medeno deteljo bi kazalo vsaj v manjšem obsegu gojiti.

Govorili smo še o ameriškanskih panjih, vendar so čebelarji najbolj zadovoljni z žnideršiči.

K naročnini za Slovenskega čebelarja prispeva družina že nekaj let po 100 din za člana.

Očitek, da družina ni registrirana, je neumesten, ker je registrirano društvo, ki sestoji iz družin. Koristi te drobne kmetijske panoge pa zahtevajo, da sta družina in zadružni čebelarski odsek kar najbolj med seboj povezana, saj imata mnogo skupnega. Kmetijska zadruga je bila kot posredovalka pri odkupu medu popolnoma nepristranska.

Kadar medijo iglavci ali drugo drevje, je v tistih krajih, kjer je kaj takega drevja, dosti paše. Bilo bi zapravljjanje prirodnega bogastva, če ne bi pašo izkoristili tudi sosedje, ki je doma nimajo. V bodoče bo treba prevažanje na pasišča organizirati sporazumno s krajevnimi činitelji, da se izognemo ozkosrčnosti nekaterih domačih čebelarjev.

F. Č.

PLEMENILNA POSTAJA REKA—PUSTOV MLIN

Plemenilna postaja Reka—Pustov mlin deluje od 15. aprila do konca sezone. Na postaji sta dva izbrana in močna trotarja, postavljenih pa je tudi potrebno število hramčkov.

Plemenilnike z maticami je treba oddati oskrbniku postaje, gozdarju v p. tov. Rafaelu Lindiču, ki stanuje v neposredni bližini postaje. Ta bo prinesene ali poslane plemenilnike čez dan spravil v klet, da se ohladi, zvečer pa jih bo namestil v hramčke. Za vsako na plemenilno postajo prineseno matico je treba plačati oskrbniku takoj ob prispetju 20 din. Drugih pristojbin ni.

Dostop na plemenilno postajo brez vednosti in privoljenja oskrbnika ni dovoljen. Ob lepem vremenu in čez dan, ko se praše matice, ne sme nihče hoditi med hramčki. Oskrbnik vodi zapisnik o vseh na plemenilno postajo prinesenih ali poslanih maticah. Zapisnik odda po končani sezoni tukajšnjemu društvu.

Reka—Pustov mlin leži 8 km vzhodno od Litije ob široki avtobusni cesti. Av-

tobus za Gabrovko, s katerim je mogoče poslati matice na postajo, odhaja dnevno iz Ljubljane ob 14. uri in iz Litije ob 15.30 uri. Ako bi jih pa poslal kdo z vlakom do Litije, mora o tem poprej obvestiti tajnika tukajšnjega društva, viš. nadz. proge tov. Hermana Bizjaka, ki stanuje na postaji Litija. Ta bo poskrbel, da bodo plemenilniki odpeljani s prvo avtobusno zvezo na plemenilno postajo.

Odbor čebelarskega društva Litija

AZ-PANJI NISO KRIVI, ČE NI MEDU

Zaradi slabih poletnih, posebno pa jesenskih paš, obdržimo čebele čez zimo pri življenju le s sladkorjem. Na sladkorju pa se čebele spomladi kaj slabo razvijajo. Z velikimi težavami se nam včasih posreči, da jih spravimo toliko k moči, da so sposobne izkoristiti prvo boljše spomladansko pašo. V Ameriki je glede tega drugače. Na jesen iztočijo ves med, čebele pa zažveplajo. Na pomlad, ko pričakujejo prvo pašo, si nabavijo zopet druge čebele od čebelarjev, ki se ukvarjajo zgolj s prodajo rojev. Takšnega izkoriščanja čebel si pri nas ne moremo privoščiti. Tudi pri prevažanju čebel na pašo so Američani na boljšem. Kateri čebelar ima pri nas takšna sredstva, da bi vozil najprej samo čebele, ko bi se pokazal v plodišču med, bi zopet iskal prevoznika, da bi peljal še medišča za čebelami. Ko izve naš čebelar za kako pašo, mora takoj na pot, če hoče uspeti. Kljub temu pa ujame pašo včasih tako rekoč za rep.

Čebelar, ki samo tri dni zamudi pašo, ali mu to, večkrat edino pašo, pokvari slabo vreme, se lahko v tistem letu obriše za med, na jesen pa kupi sladkor, da bo preživel čebele čez zimo.

Hoja pa medi menda vsakih deset let enkrat tako izdatno, kakor je medila lani. Prepričan sem, da lani ni bilo niti enega AZ-panja na hojevi paši, ki bi bil tako poln, da bi čebele lenarile. S pravočasnim točenjem smo jim z lahkoto pregnali take muhe. Saj se menda točenja noben čebelar ne naveliča. Tudi v AZ-panju se da medišče ločiti od plodišča, tako da ni treba ometati čebel.

Nekdo je v dnevnem časopisu objavil, da imamo čebelarji še od lani ne vem kakšne zaloge medu. Menda so silno redki taki čebelarji ali pa jih sploh ni, ker je vsak komaj čakal, da je med prodal in prišel do denarja. F. Vrčko

SEZNAM PREDAVANJ IN PREDAVATELJEV

Da bi bilo naše izobraževalno delo čimbolj sistematično, je Zveza sestavila seznam predavanj in predavateljev, po katerem lahko društva izbirajo teme za svoje strokovne sestanke. Po njem lahko napravijo načrt za kak obsežnejši strokovni tečaj. Izбира tēm je precejšnja in dovolj pestra.

Za predavanje mora društvo zaprositi Zvezo vsaj mesec dni pred nameranim sestankom. V prošnji mora navesti ne samo naslova predavanja in predavatelja, ki bi mu bil najboljši po volji, temveč še imeni dveh drugih predavateljev z ustreznima temama za primer, če bi bil prvi zadržan.

Načeloma plačujejo predavatelje društva, delegate za društvene občne zборе pa Zveza. Le v primeru, ko je predavatelj hkrati Zvezin delegat na društvenem občnem zboru, prevzame stroške zanj Zveza. Če društvo ne plača predavatelja takoj po predavanju, prejme ta denar za potne izdatke in dnevnicu po predloženem obračunu pri Zvezi, tajništvo Zveze pa nato obvesti društvo, koliko dolguje. Društvo mora poravnati svoj dolg najkasneje v 14 dneh po prejetju obvestila. Zgolj za društva, ki so v taki finančni stiski, da bi predavatelja ne mogla plačati, bo prevzela to obveznost Zveza, vendar ne naknadno, temveč z odobritvijo predavanja. Zato mora društvo v svoji prošnji za predavatelja navesti, da ga bo samo plačalo, ali pa zaprositi, da nosi stroške zanj Zveza. Če to v prošnji ni posebej navedeno, je mišljeno, da plača predavatelja društvo. Zveza lahko pristane tudi na delni prispevek k stroškom.

Društvo mora poskrbeti za primerno udeležbo na odobrenem predavanju. Predavatelj ni dolžan predavati, če ni navzočih vsaj 15 čebelarjev. Zato je treba sklicevati sestanke na take dneve, ko članstvo ni zadržano zaradi opravil pri čebelah ali zaradi kakega drugega dela. Jesenski in zimski čas sta za strokovno izobraževanje posebno primerna. Vsako predavanje traja najmanj dve uri. Po predavanju je debata, za katero je treba računati vsaj še pol ure.

Predavanja po seznamu so namenjena predvsem društvom. Družinska predavanja spadajo v delovna območja pristojnih društev. Če pa bi kaka družina le želela imeti Zvezinega predavatelja,

mora zanj zaprositi preko društva. Društvo, ki tako prošnjo priporoči, prevzame za družino vse obveznosti.

Predavanja so naslednja:

Babnik Alojzij, Ljubljana: 1. Novodobna vzreja matic. 2. Opravljanje čebel po prvem izletu in poleti. 3. Izmenjava matic.

Belec Janko, učitelj, Ljutomer: 1. Čebelarstvo v sklopu našega gospodarstva in kmetijstva. 2. Pomladanska opravila pri čebelah. 3. Prestavljanje, nastavljanje in omejevanje rojenja. 4. Rojenje. 5. Narejeni roji. 6. Brezmatičnost, dodajanje, zamenjava in vzreja matic. 7. Priprava čebeljih družin na glavno pašo. 8. Priprava čebeljih družin na jesensko pašo in zazimovanje. 9. Dodajanje zimске zaloge in zazimovanje čebel. 10. Legominoze kot zeleno gnojilo v vinogradih in njih pomen za čebelarstvo. 11. Čebelarstva društva, važen družbeni faktor in usmerjevalec naprednega čebelarstva. 12. Griža pri čebelah. 13. Nosemavost in njeno zatiranje. 14. Naloge KZ pri pospeševanju čebelarstva in njih koordinacija s ČD. 15. S čim naj se ukvarja čebelar v zimskem času. 16. Delo naših ČD v letnem in zimskem času. 17. Nekaj o čebelarskih razstavah in propagandi za zvišanje potrošnje medu.

Kobal Josip, Ljubljana: 1. Zgodovinski razvoj čebelarstva od prvih početkov do danes, razvoj čebelarstva pri Slovencih, naša čebelarstva literatura. 2. Pomen in koristi čebelarstva v našem socialističnem gospodarstvu. 3. O čebelnjakih. 4. Razni sistemi panjev glede na AZ-panj. 5. Točenje, čiščenje in shranjevanje medu. Uporaba satov s strjenim medom. 5. Med kot hranilo, krepčilo in zdravilo. Medica, likerji, žganje, pecivo. 7. Pridobivanje voska in njegova uporaba. Spravljanje in oskrbovanje satja. 8. Zazimovanje čebel in skrb za čebele pozimi. 9. Bolezni in živalski škodljivci čebel. 10. Spomladanska opravila pri čebelah. 11. Praktična čebelarstva opravila. 12. Najvažnejše medeče rastline spomladi, poleti in jeseni. 13. Prevažanje čebel na pašo. Opazovalne postaje. 14. Nasveti za čebelarje začetnike.

Lampe Josip, Kranj: 1. Naši čebelarski veljaki (Janša, Strgar, Ambrožič, Rojina, Bukovec). 2. Kako smo zdravili prsičavost. 3. Čebelarstvo razmere v Ameriki. 4. Čebelarjenje nekdanj in sedaj.

Martelanc Vladimir, Ljubljana: 1. Spomladanski pregled. 2. Vzroki in preprečevanje rojenja. 3. Obnova matic in razmnoževanje družin. 4. Navadna in plemenska vzreja matic. 5. Potek razvoja čebelje družine med letom. 6. Zazimovanje in prezimovanje čebel. 7. Obnova satja in kuhanje voščin. 8. Ročna izdelava satnic. 9. Razvoj čebelje družine od pradavnine. 10. Važnost dedovanja pri čebelah (mendelizem). 11. Čebelje paše in njih izkoriščanje. 12. Bolezni čebelje zaloge. 13. Bolezni odraslih čebel.

Močnik Peter, Maribor: 1. Pomen obnožine za čebele. 2. Kako zboljšamo čebeljo pašo. 3. Dodajanje in zamenjava matic.

Bratkovič Tone, Radvanje pri Mariboru: Razno po izbiri.

Resman Franc, Radovljica: 1. Opravljanje čebel med letom. 2. Kuha voščin in izdelava satnic.

Setine Ivan, Planina pod Golico: 1. Zanimivosti s XVI. mednarodnega čebelarškega kongresa na Dunaju. 2. Čebelji proizvodi. 3. Opazovanja na bradi. 4. Bolezni odraslih čebel: a) pršičavost, b) nose mavost. 5. Zazimovanje.

Robida Franc, Ljubljana: 1. Prvi izlet in pregled čebel — zgodnja spomladanska opravila. 2. Čebelji škodljivci in shranjevanje satja. 3. Zdrav in bolan med. 4. Jesenska opravila in zazimovanje čebel.

Mayer Julij, Ljubljana-Vevče: 1. Spomladanski razvoj čebeljih družin in prvi pregled. 3. Oskrba plemenjakov na pomlad. 4. Vzreja in obnova matic. 5. Priprava panjev za zimo. 6. Sladkor v čebelarstvu.

Rojec Vlado, Ljubljana: 1. Spomladanski razvoj čebeljih družin in njih priprava na glavno pašo. 2. Rojenje čebel in ravnanje z roji. 3. Svet v očeh čebel. 4. Delitev dela v panju. 5. Kako se čebele medsebojno obveščajo o paši. 6. Pasemske značilnosti kranjske čebele in njena selekcija. 7. Vzreja matic. 8. Krmljenje čebel. 9. Prezimovanje in zazimovanje čebel. 10. Dedovanje v splošnem in posebej pri čebelah. (Ciklus treh večurnih predavanj.) 11. Splošne smernice za pravilno opravljanje AZ-panjev med letom. 12. Predvajanje in tolmačenje filma: »Iz življenja čebel«.

Rožman Maks, Ljubljana: 1. Razvoj čebele od jajčeca do spolne žuželke; življenjska doba čebel. 2. O nektarju, pe-

lodu in zadelavini. 3. Razvojna pot naše sivke in drugih čebeljih pasem. 4. Omlečku (1 do 3 ure). 5. O zazimovanju in življenju čebelje družine pozimi. 6. Spomladanski pregledi čebel. 7. Spekulativno pitanje in razni nadomestki za obnožino. 8. Kdaj dodajamo satnice. 9. O prevozihi. 10. Gradilni satnik in njegov pomen. 11. O čebeljih boleznih na splošno in škodljivcih čebel. 12. Nose mavost. 13. Huda gniloba. 14. Pršičavost. 15. Preventivna sredstva in zdravljenje čebeljih boleznih. 16. Nekatere manj znane bolezni matic. 17. Obnova matic (3 ure). 18. Novi načini vzreje matic (5 do 6 ur). 19. Sprašitev matic doma in na plemenilni postaji.

NAROČNIKOM

Prosimo vse naročnike, da čimprej poravnajo zaostalo naročnino za leto 1957 in 1958. Kdor nam ni vrnil do sedaj že prejetih števil, ga bomo vpisali kot rednega naročnika za tekoče leto in zahtevali od njega plačilo. Odpoved lista upoštevamo le tedaj, če nam naročnik vrne vse neplačane prejete številke. Vsako spremembo naslova sporočite takoj! Pripišite stari naslov! Na srednji del položnice označite, čemu nakazujete denar. Naša številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani je naslednja: $\frac{600-70}{3-1077}$

Uprava Slovenskega čebelarja

KUPIM

točilo, tudi leseno. **Alojz Janžekovič**, Rabelčja vas 6, pošta Ptuj.

ZLOZLJIV ČEBELNJAK

za 24 AZ-panjev prodam ali zamenjam za dva manjša. **Jože Žitnik**, Ljubljana, Samova ulica 4a.

ZLOZLJIV, DOBRO OHRANJEN ČEBELNJAK

za 18 AZ-panjev ugodno prodam. **Baebler**, Radovljica, Gorenjska cesta 35.

PRODAM

dvostanovanjsko hišo v Studencih pri Mariboru s 700 m² vrta, ki je primeren za postavitev čebelnjaka. **Krasna sončna lega**. Ostale informacije daje **Breznik Adolf**, Studenci-Maribor, Čanžekova 21.